

afgiftekantoor
Brussel X
jaargang 22
nummer 2
april 2002

MILIEURAMA

Magazine van
Bond Beter Leefmilieu
Twekerkenstraat 47
B-1000 BRUSSEL
Tel.: 02/282.17.20
Fax: 02/230.53.89
www.bondbeterleefmilieu.be

DOSSIER

Lokaal beleid

Mest-Vlaanderen 16

De Top van Barcelona 21

Winkel je fit 24

■ Commentaar	2	■ Europa	
■ Afval		't Is een lange weg van Gotenburg tot Barcelona	21
En retour kwam weer	3	■ Steenbakkerijen	
■ Dossier		Het stenen strijdperk	22
Een agenda voor de 21-ste eeuw	4	■ Mobiliteit	
■ Dossier		Winkel je fit	24
Gedurfd lokaal beleid	6	■ Economie	
■ Dossier		PPS, een zegen of een vloek?	26
Kookboek voor duurzaam lokaal beleid	8	■ Energie	
■ Dossier		Uw persoonlijke elektriciteitscentrale	28
Lokale besturen pesticidenvrij	10	■ Boek	30
■ Milieuberichten	12		
■ Economie			
De leegstand van het winkelpand	14		
■ Landbouw			
Dewael in Mest-Vlaanderen	16		
■ Rio+10			
Vorbereiding wereldtop Johannesburg komt traag van de grond	18		
■ Cartoons	20		

© Dirk Cleiren

© Corbis

commentaar

De laatste maand is niet gemakkelijk geweest voor Vlaanderen. Eerst was er de confrontatie tussen minister van Leefmilieu Vera Dua en de Boerenbond. Dua wil minder mest, de Boerenbond wil daar niet van horen. Die wil meer meetpunten voor lozingen, om zo respijt te krijgen voor verdere ingrepen. Na interventie van minister-president Dewael lijkt het erop dat de boeren het – voorlopig – gaan halen. In het midden van de verhitte discussie over het teveel aan mest in ons water, kreeg Vlaanderen plots een nieuwe klap. De plannen voor de uitbreiding van de Waaslandhaven blijken alweer niet te kunnen doorgaan. Reden hiervoor is dat ze slechts voor

De Vlaamse kater

een vijftal jaar bescherming bieden aan de fauna en flora van het Waasland. Nadien zijn er geen garanties meer.

Hoewel de twee minicrisissen op het eerste gezicht niets met elkaar te maken hebben, hebben ze toch een onderliggende oorzaak: de dreiging van sancties van de Europese Commissie. Zowel het teveel aan mest als de uitbreiding van de Waaslandhaven gaan enorme boetes met zich meebrengen, en het verlies van honderden miljoenen euro's aan subsidies. Voor de Boerenbond is de Commissie een boeman die de Vlaamse boer zo snel mogelijk onder de grond wil. Voor het Antwerpse Havenbedrijf is Europa een onredelijke scheidsrechter, die de Vlaamse economie wil stilleggen. Beide partijen vergissen zich echter schromelijk. Het enige wat de Europese Commissie wil, is dat het Europa van de toekomst een "leefbaar" Europa wordt. Dat haar burgers nu en later in een gemeenschap leven waar natuur, economie en sociale waarden gegarandeerd blijven voor iedereen. Het water moet minder mest bevatten, niet om de boeren te nekken. Neen, het water moet schoon zijn om iedereen gezond drinkwater en een – in de mate van het mogelijke – oorspronkelijke natuur te kunnen garanderen. Voor de Waaslandhaven gelden soortgelijke argumenten. De uitbreiding van de haven betekent een reële bedreiging voor de unieke ecosystemen van de Schelde-oever. Die zijn een toevluchtsoord voor heel wat bedreigde vogelsoorten. Gaan die ecosystemen verloren, dan zou dat een zoveelste klap betekenen voor de – reeds sterk verarmde – Europese natuur. Maar blijkbaar wil Vlaanderen niet inzien dat de Europese Commissie geen boeman is. Zolang de overheid haar ogen daar niet voor opent, zal ze nog vele malen met de kop tegen de muur lopen. Op zich is dat niet zo erg. Alleen is het vreselijk spijtig dat wij allemaal met de kater zullen blijven zitten. Laten we hopen dat de Vlaamse kater zich tijdig laat temmen.

Joris Gansemans

COLOFON

MILIEURAMA - VENSTER OP HET VLAAMSE LEEFMILIEU
22-ste jaargang - verschijnt tweemaandelijks
Magazine van Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen vzw

REDACTIE EN ADMINISTRATIE
Bond Beter Leefmilieu
Twekerkenstraat 47 - 1000 Brussel
Tel. 02/282.17.20 - Fax 02/230.53.89
e-mail: hostmaster@bblv.be
http://www.bondbeterleefmilieu.be

ABONNEMENTEN
3,50 € (los nummer)
20 € (jaarabonnement)
50 € (steunabonnement)
40 € (abonnement buitenland)
Betaling kan op rekeningnummer 001-1475409-18 van Bond Beter Leefmilieu vzw.

COMBI-ABONNEMENTEN
Lidorganisaties van Bond Beter Leefmilieu kunnen hun leden een uiterst voordelig combi-abonnement van Milieurama aanbieden. Geïnteresseerd? Neem vandaag nog contact op met het BBL-secretariaat.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER
Danny Jacobs
Twekerkenstraat 47, 1000 Brussel

HOOFDREDACTEUR
Joris Gansemans

WERKTEN MEE AAN DIT NUMMER:
Esmeralda Borgo, Guy Bourgeois, Lode Conings, Charles De Buyser, Erika D'heyne, Mike Desmet, Joris Gansemans, Erik Grietens, Danny Jacobs, Ingrid Jongeneel, Dirk Knapen, Liliane Leflot, Bea Lootens, Bart Martens, Sophie Mestré, Johan Niemegeers, Sarah Staut, Lieve Vandeneede, Tineke Van Engeland, Saar Van Hauwermeiren, Set Van Houdt, Dirk Van Regenmortel, Jan Verschooren

FOTO'S COVER
BBL, Belga

VORMGEVING EN DRUK
DECOM nv

COPYRIGHT
Overname van artikels wordt aanbevolen, mits bronvermelding en kennisgeving.

ADVERTENTIES
Adverteerders zijn verantwoordelijk voor de inhoud van de opgenomen advertentie.

PAPIER
Milieurama wordt gedrukt op niet-gebleekt kringlooppapier.
Gooi deze Milieurama niet zomaar weg! Geef hem door aan vrienden of geïnteresseerden. Volledig uitgelezen? Geef Milieurama dan een plaatsje bij het oud papier.

MAATSCHAPPELIJK PLATFORM EIST HERVULBARE VERPAKKINGEN

En retour kwam weer

Tekst: Johan Niemegeers

Eind maart besliste de federale regering dat de ecoboni en ecotaksen er eindelijk komen. Hoe de nieuwe regeling er uiteindelijk uit gaat zien, is nog niet duidelijk. Ook maatschappelijk begint er wat te bewegen. Op 1 maart zag het Platform Hergebruik het levenslicht. Door de oprichting van dit Platform blijkt duidelijk dat een breed maatschappelijk front hervulbare verpakkingen eist.

De verpakkingsdiscussie is in België nu al meer dan 10 jaar aan de gang. Een hoogtepunt werd eind maart bereikt door een akkoord van de federale regering van de ecotakswetgeving. Maar toch, er blijven twijfels bestaan. Het is namelijk niet de eerste keer dat zo'n akkoord bereikt wordt. Nu bijna een jaar geleden, op 30 maart 2001, besliste de ministerraad een systeem van ecoboni en ecotaksen in te voeren. In dat akkoord stond dat de ecotakswet eigenlijk in werking moest treden op 1 januari van dit jaar. Door de invoering van de euro werd dit uitgesteld tot 1 maart. Er kwamen echter opmerkingen van de Europese Commissie en de Raad van State op dit voorstel, waardoor de invoering van de ecotaks/ecoboniwet nogmaals vertraging opliep. Deze problemen zijn nu weggewerkt, zo blijkt. Toch is de nieuwe regeling nog niet waterdicht. Verpakkingen die voor een bepaald percentage gerecycleerd kunnen worden, zouden vrijgesteld kunnen worden van de ecotaks.

Op zich is er natuurlijk geen enkel probleem met recyclage, onder voorwaarde dat het aanvullend werkt op afvalpreventie. Echter, in plaats van complementair te zijn aan een preventiebeleid, werkt de wijze waarop de systemen van selectieve inzameling en -verwerking werden opgezet, juist een preventiebeleid tegen. Zo mogen enkel die verpakkingen waarvoor hervulbare of herbruikbare alternatieven op de markt zijn (plastic

flessen, blikjes, Tetra-Briks), met de blauwe zak van FOST-Plus worden meegegeven. Verpakkingen waarvoor geen hervulbare alternatieven bestaan (botervlootjes, yoghurtpotjes,...) en waarvoor selectieve inzameling/recyclage juist zinvol zou kunnen zijn, worden door FOST-Plus niet gerecycleerd. FOST-Plus legt zich dus toe op de verkeerde verpakkingen. De zeer toegankelijke wijze waarop de selectieve inzameling van wegwerpvakkingen en batterijen georganiseerd wordt, verlaagt de drempel tot de aankoop van zulke wegwerpproducten. Zo worden wegwerpvakkingen huis-aan-huis en tegen te lage kosten ingezameld, terwijl de inzameling van batterijen zelfs helemaal gratis gebeurt. Mensen krijgen onterecht de indruk dat ze voor het milieu de beste keuze maken omdat hun verpakkingen of batterijen toch gerecycleerd worden.

Steeds meer studies bevestigen dat retourverpakkingen de beste optie zijn voor het milieu. Het rapport "Retour of wegwerp", dat alle bestaande Levenscyclusanalyses (LCA's) betreffende drankverpakkingen bundelt, komt tot hetzelfde resultaat. Dit rapport werd samengesteld door Bond Beter Leefmilieu in opdracht van de afvalintercommunale Regionale Milieuzorg. Ook een recente LCA-studie, uitgevoerd door het Nederlandse TNO, een onafhankelijke onderzoeksinstituut, in opdracht van de Vereniging Nederlandse Frisdrankenindustrie, komt tot

dezelfde resultaten. In het eindrapport stelt TNO dat "wegwerpvakkingen leiden tot een hogere milieubelasting, ondanks dat enerzijds bij wegwerpvakkingen het recycleert van gebruikte ingezamelde flessen weer nuttig wordt ingezet in dezelfde flessen in Nederland en anderzijds in andere hoogwaardige producten".

Ondertussen werd ook duidelijk dat het niet enkel de milieubeweging is die ijvert voor hervulbare verpakkingen. Integendeel, een brede maatschappelijke groep is voorstander van een duidelijke wetgeving waarbij hervulbare verpakkingen aangemoedigd worden. Verschillende maatschappelijke groepen hebben zich nu verenigd in het Platform Hergebruik. Het Platform bestaat naast milieuverenigingen (BBL, IEW, IEB, Bral) ook uit consumenten (Netwerk Bewust Verbruiken), drankenproducenten (Freya, Ordal), drankhandelaars en lokale overheden/afvalintercommunes (Igemo, Regionale Milieuzorg). Het Platform heeft ook een platformtekst opgesteld met daarin eisen voor de verschillende betrokken overheden (Europees, Federaal, Gewestelijk en Lokaal), bedrijven en consumenten. Het eerste exemplaar van deze platformtekst werd overhandigd aan Ivan Pittevels, medewerker van premier Guy Verhofstadt. Wat er op korte termijn verder gaat gebeuren met de ecotaks, en met de promotie van hervulbare verpakkingen, is nog niet duidelijk. Maar één ding staat wel al vast: retour komt terug.

STAJCER, D., e.a., TNO-rapport: LCA voor meermalige en eenmalige verpakkingssystemen met statiegeld voor frisdranken en waters, Eindrapport, 25 januari 2001

Het Platform Hergebruik vraagt onder meer de invoer van herbruikbare bekertjes bij festivals

Eisen van het Platform Hergebruik

- Duidelijke en concrete preventiedoelstellingen en hergebruikspercentages voor verschillende productgroepen (Europees niveau);
- Invoering aangekondigde ecotaks - ecobonuswetgeving. Deze wet moet ervoor zorgen dat er een voldoende groot prijsverschil gecreëerd wordt tussen eenmalige en meermalige verpakkingen zodat de consument ertoe aangezet wordt om te kiezen voor de milieuvriendelijkere meermalige verpakking (federaal niveau).
- Sensibiliseringscampagnes ter promotie van hervulbare verpakkingen en gebruik hervulbare verpakkingen binnen eigen diensten (gewestelijk niveau);
- Lokale overheden, al dan niet georganiseerd in intercommunaal verband, moeten een inzamelsysteem opzetten dat afvalvoorkoming maximaal ondersteunt.
- De verpakkingsindustrie moet investeren in de ontwikkeling van gebruiksvriendelijke, veilige en compacte retourverpakkingen.
- Van de consument vraagt het Platform om binnen zijn aankopen zoveel als mogelijk te kiezen voor herbruikbare verpakkingen.

Voor meer informatie: Bond Beter Leefmilieu, Johan Niemegeers, Twekerkenstraat 47, 1000 Brussel, tel. 02 282 17 47, e-mail: johan.niemegeers@bbiv.be
De platformtekst is ook te vinden op: www.bondbeterleefmilieu.be

LOKALE AGENDA 21 MOET GEMEENTEN EN STEDEN AANZETTEN TOT DUURZAAM BELEID

Een agenda voor de 21-ste eeuw

De weg naar duurzame ontwikkeling is lang, vaag en met veel omwegen. Voor steden en gemeenten is er een zware taak weggelegd. Zij staan dicht bij de burger waardoor hun beleid vaak een directe impact op diens leefwereld heeft. Lokale besturen kunnen al een heel eind op weg geraken als ze een Lokale Agenda 21 opstellen. Hoe ziet zo'n LA21 eruit, en waar liggen de pijnpunten voor zowel bestuur als burger? **Dirk Van Regenmortel** wijst de weg.

In het Braziliaanse Rio de Janeiro vond tussen 2 en 14 juni 1992 de meest ophefmakende conferentie plaats die de Verenigde Naties ooit hebben gekend: de VN-Conferentie inzake Milieu en Ontwikkeling. Vertegenwoordigers uit 172 landen waren bijeengekomen om de toestand van het milieu en de link met het ontwikkelingsvraagstuk onder de loop te nemen. Een van de resultaten van de conferentie was de Agenda 21, een groots plan voor de 21ste eeuw. Agenda 21 pleitte voor samenwerking en overleg met lokale groeperingen. Tegen 1996, zo stelde het document, moest elke lokale overheid een Lokale Agenda 21 opgesteld hebben. Een aantal Vlaamse steden en gemeenten schoten dadelijk in gang, Hasselt en Leuven bijvoorbeeld. Nu pas, bijna tien jaar na datum, begint er op grotere schaal één en ander te bewegen. In 2002 werd door VODO en partners een dik draaiboek LA21 ontwikkeld voor Vlaamse steden en gemeenten. En via het samenwerkingsakkoord "Milieu als opstap naar duurzame ontwikkeling" staat het op

dit moment ook op de politieke agenda van het Vlaams Gewest, provincies en gemeenten. Tijdens de Dag van de Aarde zet BBL het hoofdstuk 28 van Agenda 21 nog eens extra in de verf.

Wat houdt een LA21 in?

Een LA21 geeft aan welke thema's op lokaal niveau aangepakt worden om te komen tot een 'duurzame gemeente': mobiliteit, veiligheid, afval, gezond voedsel, energievoorziening. Tegelijkertijd staat in een LA21 welke maatschappelijke groepen betrokken worden bij het uittekenen en uitbouwen van zo'n 'duurzame gemeente'. Niet het opleggen, maar het overleggen, het creëren van een breed draagvlak voor het beleid, is van belang. Lokale Agenda 21 is een synthese waarbij inhoudelijke en bestuurlijke vernieuwing in mekaar opgaan. Mooi gezegd, maar hoe pakt een gemeente dit nu concreet aan? In een proloof fase wordt een soort netwerk opgezet, met een stuurgroep en werkgroepen en een voorzit(st)er. Op een goed gekozen moment wordt het proces formeel opgestart door een Collegebeslissing. Dit geeft het signaal aan de stuurgroep en de bevolking dat het de gemeente menens is. Om dit alles te realiseren zijn werkmiddelen en ambtelijke ondersteuning nodig. Een duurzaamheidsambtenaar, die speciaal voor deze taak door het gemeentebestuur wordt aangesteld, moet andere ambtenaren van verschillende diensten (milieu, internationale samenwerking, onderwijs, afval) rond de tafel kunnen brengen. Daarna gaan de stuurgroep en de betrokken partijen (gemeentebestuur, burgers, vertegenwoordigers van verenigingen, handel, bedrijven) een gemeenschappelijke visie uitwerken. Aan de bevolking kan gevraagd worden wat haar wensen en verlangens zijn. Deze inventaris kan met de visietekst als een soort charter goedgekeurd worden door de gemeenteraad. Een hulpmiddel bij een duurzaam beleid zijn de Lokale Indicatoren voor Duurzame Ontwikkeling (LIDO's). Met deze indicatoren kan de gemeente een duurzaamheidsbarometer ontwikkelen die aanduidt of een gemeente in gunstige zin evolueert. Deze LIDO's zijn meetbaar: het aantal hectare beboste grond, het aantal langdurig werklozen, de uitgaven voor gezondheidspreventie, het aantal astma-gevallen onder de kinderen en ozon-gevoeligen onder de ouderen, de kikkerpopulatie in de beken. De problemen moeten wel als 'dringend' aanvoeld worden en de mensen moeten het gevoel hebben dat ze er iets kunnen aan doen. De betrokkenheid van ambtenaren en diensthoofden is cruciaal, zeker wanneer de ontwikkeling en uitwerking van concrete acties in het verschiet komt.

In dit stadium kan gedacht worden aan het opstellen van de projecten die de gemeente wil uitvoeren. Rond elke actie wordt een soort 'draaiboek' opgesteld, waarbij ook de nodige instrumenten worden toegelicht. Die kunnen van economische (boni, boetes, subsidies), regulerende, communicatieve of informatieve aard zijn. Het is nodig de uitvoering van de projecten aandachtig

Dirk Van Regenmortel: "Lokale Agenda 21 is geen lineair maar een cyclisch proces. Als de eerste stappen gezet zijn, de eerste resultaten bereikt, begint het proces van voren af aan."

dossier

te volgen, zodat ongewenste effecten in de toekomst vermeden kunnen worden. Op geregelde tijdstippen wordt het hele proces geëvalueerd op twee aspecten. Hebben de acties tot verbetering van een welbepaalde situatie geleid? Is de doelgroep op elk moment, bij elke fase voldoende betrokken geweest? Lokale Agenda 21 is immers geen lineair maar een cyclisch proces. Als de eerste stappen gezet zijn, de eerste resultaten bereikt, begint het proces van voren af aan.

Lokale Agenda 21 – Een voorbeeld uit de oude doos – Hasselt

De gemeenteraadsverkiezingen in 1993 brachten in Hasselt een nieuwe coalitie in de gemeenteraad: VLD, Agalev en SP zetten zich samen voor een nieuw beleid. De oproep van Agenda 21 werd ernstig genomen en het plan ontstond om ook op Hasselts niveau een Lokale Agenda 21 op te stellen. Het was duidelijk dat Hasselt iets wilde betekenen voor de eigen bewoners, maar ook voor de rest van wereld.

Een Stedelijke Stuurgroep 'Lokale Agenda 21 te Hasselt' werd samengesteld. In deze stuurgroep zaten de twee schepenen van Leefmilieu, Verkeer en Ontwikkelingssamenwerking, de dienst Leefmilieu, de dienst Ontwikkelingssamenwerking, de dienst Organisatie en Beleidsondersteuning, de vzw Natuurbeschermingsactie Limburg en de vzw Bond Beter Leefmilieu als externe begeleider. De stuurgroep ontwikkelde een gemeenschappelijke visie op wat 'duurzame ontwikkeling' betekende voor Hasselt: een gezond milieu waar plaats is voor een diversiteit aan levensvormen, allen met elkaar verbonden door uiteenlopende, ecologische processen, en een toereikende voedselvoorziening, behoorlijke huisvesting, gedegen gezondheidszorg en vorming. Kortom het recht om een menswaardig bestaan te leiden. Voor Hasselt vertaalde de Stuurgroep dat met de volgende slagzin: "Hasselt evolueert STEEDS!" 'STEEDS' stond voor 'Stilaan Tot Een Ecologische Duurzame Samenleving'.

Het draaiboek LA21 - praktisch

Het Draaiboek Lokale Agenda 21 is het resultaat van een samenwerkingsverband tussen ngo's: Arbeid en Milieu, BBL, CDO, Chapter 27, FOS, Stadsland, Traject, VIBE, VIBOSO, VODO en Wielewaal. Deze organisaties spelen een belangrijke rol in het stimuleren en ondersteunen van een duurzaam lokaal beleid. Dit draaiboek kan dus complementair werken met de bestaande lokale beleidsinstrumenten. Milieu wordt in het draaiboek beschouwd als een belangrijke katalysator van een duurzaam lokaal beleid. In samenwerking met de provinciale overheden en de Vlaamse overheid worden provinciale vormingsessies georganiseerd. Het opzet van deze sessies is het ondersteunen van duurzaamheidsambtenaren in het verduurzamen van het beleid. Een eerste reeks loopt nu in het voorjaar. De tweede vormingsessie zal à la carte volgens de specifieke vormingsbehoeften ingevuld worden. De derde vormingsessie heeft vooral een uitwisselingskarakter. We gaan na hoe de gemeenten vooruitgang boekten met behulp van het draaiboek en de ondersteuning die vanuit VODO en andere partners werd aangeboden.

Voor meer informatie: Annemie Creemers, VODO, annemie.creemers@vodo.ngonet.be

Een twee belangrijk aspect bij de start was de voorbeeldfunctie van de gemeente zelf. Dat bepaalt mee de geloofwaardigheid van het gevoerde beleid. Daarom besloot de Stuurgroep een inventaris op te maken waar de verschillende stadsdiensten mee bezig zijn en welke plannen zij in het vooruitzicht stellen. Op basis van deze inventaris kon gezocht worden naar aanvullende maatregelen in het kader van duurzame ontwikkeling. Alle bevindingen werden ondergebracht in drie categorieën: bestaande initiatieven, geplande maatregelen en suggesties voor bijkomende maatregelen. Uit de inventaris kwamen enkele grote suggesties voor acties, die in concrete agendapunten werden omgezet. Het Stadsbestuur besloot officieel toe te treden tot het Klimaatverbond, het Handvest van Aalborg te onderschrijven en optie zeven van de milieuconvenant te tekenen. Het Stadsbestuur wou daarom ook meteen een serie maatregelen nemen als bewijs dat de intenties oprecht zijn en als teken dat de stad de voortrekkersrol plichtsbewust op zich zou nemen. Heel belangrijk was dat de stad Hasselt een nieuw verkeersplan wou opmaken, dat paste binnen een duidelijke nieuwe ruimtelijke visie op de stad. Het plan startte met een grote bevraging per wijk. Een extern bureau, Langzaam Verkeer, werd onder de arm genomen om dit proces te begeleiden. Tijdens de bevraging in de wijken zaten de mensen uit het beleid en de administratie in de zaal, naast de geïnteresseerde inwoners van Hasselt. Uit de bevraging kwamen de ideeën voor een betere toegankelijkheid van Hasselt per fiets en openbaar vervoer. En enkele concrete uitwerkingen werden ondertussen meer dan beroemd. Naast het gratis busvervoer, is het centrale idee van het verkeersplan om geen derde ring uit te bouwen maar de bestaande kleine ring uit te bouwen tot een Groene Boulevard. Het Stadsbestuur koos ervoor de binnenring van 4 naar 2 baanvakken terug te brengen. In het midden kwam een 'rijweg' voor fietsers en wandelaars, omrand met banken en bomen. Tegelijk kreeg het fietsverkeer en het openbaar vervoer per bus een stevige ondersteuning. De gratis bussen haalden het wereldnieuws. Het was tegelijkertijd ook de bedoeling een hele 'fietscultuur' te creëren, naast het aanleggen van de noodzakelijke infrastructuur (fietsroutenetwerken, centrale fietsparkeerplaatsen en -stallingen,...). Ook stimuleerde Hasselt wonen in de stad, duurzaam bouwen, biologische landbouw, zorgde het voor afvalpreventie.

Film rond lokaal duurzaam beleid in voorbereiding in Vlaanderen Draaiboek reeds klaar, Vlaamse, provinciale en lokale regisseurs gevraagd

In het najaar 2001 stelde VODO de herwerkte uitgave van het Draaiboek Lokale Agenda 21 voor. De nieuwe editie breidt verder op de eerste, brengt nieuwe thema's binnen (wat dacht u van een duurzaam cultuurbeleid?) en actualiseert de voorbeeldprojecten. Het nieuwe draaiboek wil de lezer concrete handvatten aanreiken om hier werk van te maken. Het boek bestaat uit twee delen. In het eerste deel worden de context en de procesmatige aspecten van Lokale Agenda 21 geschetst. Het tweede deel bestaat uit thematische hoofdstukken die verschillende beleidsterreinen belichten. De herwerkte versie voegt enkele beleidsterreinen toe: integraal waterbeleid, sociaal beleid, cultuurbeleid en duurzaam onder-

Bestel het magazine van Dag van de Aarde 2002 bij Bond Beter Leefmilieu, op 02.282.17.20, surf naar www.bondbeterleefmilieu.be of e-mailen naar info@bblv.be

nemen. Het is de uitdrukkelijke bedoeling met deze nieuwe hoofdstukken duurzame ontwikkeling uit het milieuhokje te halen. Meer nog dan in de eerste editie, is deze editie een kruispunt tussen verschillende beleidsterreinen.

Sociale instrumenten

Het bestuur kan een proces van **overleg** en samenwerking met burgers en specifieke doelgroepen op gang brengen, bijvoorbeeld om tegenstellingen tussen belangengroepen te overbruggen. Zo moeten de belangen van de natuurbeschermers niet afgewogen worden tegen de belangen van bosbouwers of boeren, maar kan men deze en andere sectoren natuur- en milieuvriendelijker en tegelijk duurzamer op het grondgebied laten ontwikkelen.

De gemeente moet ook een **doelgroepgerichte sensibilisatie** voeren omtrent afvalpreventie, rationeel energiegebruik, duurzaam omgaan met grondstoffen en water en vermindering van pesticidengebruik.

Economische en juridische instrumenten

De meer dwingende economische en juridische instrumenten moeten de zachte, sensibiliserende aanpak aanvullen. Via **subsidie-reglementen** en **andere financiële stimuli** kan duurzaam gedrag beloond worden, zowel bij burgers als bepaalde doelgroepen. De gemeente kan bijvoorbeeld natuurverenigingen financieel of logistiek ondersteunen bij de aankoop, inrichting en beheer van grondgebieden. Men kan subsidies aanvullen met **heffingen** die niet-milieuvriendelijk gedrag ont-raden. Een bekend voorbeeld hiervan is het gedifferentieerd inzamel- en heffingsstelsel (Difstar). De gemeente beschikt ook over juridische instrumenten om werk te maken van een duurzaam lokaal beleid. Een gemeentelijke verordening kan bijvoorbeeld bij alle nieuw- en vernieuwbouw de aanleg van een regenwaterput en/of infiltratievoorziening opleggen. Een gemeentelijk ruimtelijk uitvoeringsplan dient duidelijke bepalingen bevatten in verband met de inrichting en het beheer van een ruimte opnemen. Ook in het vergunningenbeleid heeft de gemeente speelruimte genoeg om eigen accenten te leggen.

STRATEGISCH PROJECT DUURZAAM BELEID WIL MILIEU ALS OPSTAP NAAR DUURZAME ONTWIKKELING

Gedurfd lokaal beleid

Tekst: David Michiels

Bij het aantreden van de huidige Vlaamse regering, nu twee jaar geleden, stelde minister van Leefmilieu en Landbouw Vera Dua haar 21 zogenaamde 'Strategische Projecten' voor. Deze projecten moesten bepaalde passages uit het regeerakkoord, enkele resoluties van het Vlaams Parlement en niet te vergeten haar eigen beleidsnota wat concreter maken.

De zevende telg uit die familie van 21 was het Strategisch Project Duurzaam Lokaal Beleid (DULO). Doel van dit project was het concept 'duurzame ontwikkeling' te verheffen tot de rode draad van het milieubeleid op lokaal niveau (wijken, leefgemeenschappen, gemeenten...). Of hoe lokale overheden kunnen helpen de wereld leefbaar te houden voor altijd en voor iedereen.

"Eindelijk!" hoorden we velen zeggen, want het zijn ondertussen bijna alleen nog de oudere jongeren onder ons die nog actieve herinneringen hebben aan de Rio-conferentie uit 1992. Dankzij die conferentie kende het begrip duurzame ontwikkeling destijds zijn grote doorbraak. Het belandde in de hitparade van beleidsverklaringen van talloze regeringen en allerhande organisaties. Met de komst van het Strategisch Project DULO volgde Vlaanderen, zij het wat later dan de gemiddelde leerling uit de klas...

Maar wat houdt dat Strategisch Project nu juist in? Eerst en vooral de versterking van het milieubeleid van de gemeenten en provincies. Dan volgen een aantal convenanten of samenwerkingsovereenkomsten tussen overheid en lokaal bestuur. Tenslotte geldt dat milieu een centrale rol krijgt als opstap naar duurzame ontwikkeling.

Meer taken voor gemeenten en provincies

Het laatste decennium is de versterking van het milieubeleidskader van de gemeenten en de provincies binnen het Strategisch Project noodzakelijk geworden. Enerzijds is er de sterk toegenomen publieke en politieke belangstelling voor het milieu. Anderzijds is er de hang naar een betere toepassing van het zogenaamde subsidiariteitsprincipe. In mensentaal betekent dit: laat zoveel mogelijk overheidstaken over aan de laagste bestuursniveaus. Pas wanneer iets hun capaciteit of bevoegdheid te boven gaat, komt een hoger echelon in aanmerking. Dit betekent dat de gemeenten, en in mindere mate ook de provincies, er de laatste tijd heel wat extra taken hebben bijgekregen. De verschuiving van taken en bevoegdheden van boven naar beneden gebeurde zowel via regelgeving als via de milieuconvenanten. Daardoor voelen de gemeenten steeds meer druk om zich professioneler met milieu en natuur te gaan bezighouden. Om te onderzoeken hoe men aan deze extra druk kan tegemoet komen, voorziet het Strategisch Project DULO dan ook middelen.

Eén van de zaken waar wellicht nog het meest naar uitgekeken wordt, is een aanspreekpunt voor de gemeenten en provincies m.b.t. de nieuwe samenwerkingsovereenkomst. Dit aanspreekpunt zou als het ware een soort helpdeskfunctie moeten gaan opnemen. Ook zou het de communicatie tussen de contractanten – toch een beetje een pijnpunt bij de vorige milieuconvenanten – moeten verbeteren.

Goede intenties beloond

De convenanten vormen de leidraad voor het duurzaam lokaal beleid. Tekent een gemeente de convenant, dan verbindt ze zich ertoe een aantal acties te ondernemen om haar beleid te "verduur-

dossier

Het Strategisch project DULO wil ngo's dichter betrekken bij het opstellen en het uitvoeren van het beleid

BBL-Archief

Lokale besturen krijgen steeds meer taken toebedeeld voor het milieubeleid

zamen". Ook liggen de convenanten mee aan de basis van de toegenomen toewijzing van meer milieutaken aan de gemeenten en provincies. De eerste milieuconvenanten dateren al van de periode 1992-1996. Toen lag de nadruk nog volledig op het uitbouwen van de gemeentelijke en provinciale milieudiensten, op het installeren van een milieuraad en op de beleidsthema's afval en natuur. De tweede lichting (looptijd 1997-1999 en 2000-2001) bestond al uit een basiscontract, aangevuld met een aantal vrij te kiezen opties. Dit bood naast extra mogelijkheden tot maatwerk ook een extra stimulans richting duurzaam milieubeleid. Sinds 1 januari 2002 ligt er nu een derde generatie milieuconvenanten ter ondertekening voor aan de gemeenten en provin-

Meer waardering en meer geld voor de ngo's

Met de nieuwe samenwerkingsovereenkomst zijn er niet alleen nieuwe (subsidie)mogelijkheden gecreëerd voor de provincies en de gemeenten. Het is een instrument geworden waarin ook ngo's in het algemeen – d.w.z. méér dan de milieu- en natuurverenigingen alleen – eindelijk meer erkenning krijgen als waardevolle partners. De ngo's krijgen eindelijk waardering als bron van kennis, ervaring en creativiteit. Ook is de aandacht voor participatie en het instrument Publiek-Private Samenwerking (PPS) groter dan ooit tevoren. Hoewel dit nog niet tot iedereen is doorgedrongen, is nu wel degelijk het moment gekomen voor de ngo-sector om hierop in te spelen en de geboden kansen ten volle te benutten. Via nauwere samenwerking met de besturen zal het immers mogelijk worden meer projecten, campagnes en vormingsmomenten te realiseren. Ondertussen kunnen ngo's de gemeente of provincie helpen haar contractvoorwaarden te vervullen. Voordeel voor de gemeentes en provincies: meer expertise en creatieve input. Voordeel voor de ngo's: meer waardering en meer geld.

Een nieuw ngo-netwerk

Vanuit het kabinet van minister Vera Dua is de wens geuit om de expertise, de ervaring en het vormingsaanbod van de ngo's in Vlaanderen mee(r) te gaan benutten, onder meer om de beleidsdoelstellingen rond duurzaam lokaal beleid te behalen. De nieuwe samenwerkingsovereenkomst met provincies en gemeenten zal immers behoeften creëren bij deze gemeenten, provincies of intercommunales. Het idee bestaat dan ook om een permanent samenwerkingsverband van verschillende ngo's uit te bouwen om krachten te bundelen, zodat op die manier aan de nieuwe vraag kan worden voldaan. Uiteraard zal het netwerk niet alleen ten dienste staan van de lokale overheden, maar zal het ook voor de ngo's onderling een grote hulp zijn. Maar... hoe gaat dat nieuwe netwerk eruit zien?

Dit is de centrale vraag van een 6 maanden durend onderzoek van 8 belangrijke ngo's uit de milieu- en natuursector, BBL, VODO, Ecolife, WWF, Natuurpunt, CVN, VELT en VIBE. Met een vragenlijst peilde het consortium naar het aanbod van de Vlaamse ngo's aan activiteiten die te maken hebben met duurzaam lokaal beleid. Terzelfdertijd werden een 70-tal gemeenten, provincies en intercommunales bevraagd om hun behoeften op dat vlak te achterhalen. De resultaten van de enquête zouden tegen eind juni mee de basis gaan vormen voor de basis van het nieuwe ngo-netwerk. Hoe het netwerk en de resultaten van het onderzoek verder gefinancierd gaan worden, is nog wel de vraag.

cies onder de officiële benaming 'samenwerkingsovereenkomst'. Deze samenwerkingsovereenkomst is opgebouwd rond 6 thematische clusters (Water, Vaste stoffen, Energie, Natuurlijke entiteiten, Hinder en Mobiliteit), 2 integrerende clusters (Doelgroepen en Gebiedsgericht beleid) en 1 ondersteunende cluster (het zogenaamde basisinstrumentarium). Dit laatste omvat het maken van een milieujaarprogramma, een milieubeleidsplan en de uitbouw van een milieudienst. Voor de meeste van deze clusters zijn er drie moeilijkheidsgraden uitgewerkt, ambitieniveaus genaamd. De combinatie van keuzemogelijkheden tussen clusters enerzijds en het ambitieniveau binnen deze clusters anderzijds, maken dat de gemeenten toch een behoorlijke bewegingsvrijheid hebben om in te tekenen volgens hun eigen behoeften en mogelijkheden. Voor de provincies is Dua ietsje strenger geweest; zij kunnen enkel voor één ambitieniveau kiezen. Daarbinnen moeten ze alle clusters uitvoeren.

Bij de gemeentelijke convenanten rijst de vraag: "Wat zijn de randvoorwaarden waaraan een gemeente moet voldoen bij ondertekening?" Wel, voor elk ambitieniveau is er een minimale instapdrempel. Daaraan moet de gemeente voldoen wil ze de conventen ondertekenen. Is de gemeente ambitieuzer, dan kan ze intekenen op een hoger ambitieniveau. Een gemeente die tekent voor ambitieniveau 1 moet voldoen aan een aantal basisvoorwaarden voldoen. Naast de verplichte clusters Water en Vaste stoffen (deze laatste is een samensmelting van alles wat met afval en milieuverantwoord productgebruik te maken heeft), moeten nog minstens twee andere clusters uitgewerkt worden. Deze twee zijn vrij te kiezen uit de clusters Hinder, Natuurlijke entiteiten, Mobiliteit en Energie. Het in dienst nemen van één of meer minawerkers en duurzaamheidsambtenaren geeft een gemeente recht op meer subsidies. Om in niveau 2 te mogen instappen, moet de gemeente uiteraard eerst bewijzen op een aantal punten uit niveau 1 al sterk genoeg te staan. Dit betekent dat zij minstens de minimale instapdrempel plus één extra cluster kan realiseren. Daarnaast moet zij in niveau 2 uiteraard het basisinstrumentarium, maar ook 2 van haar eerder gerealiseerde clusters uit het eerste niveau (behalve doelgroepen en gebiedsgericht beleid) verder uitbouwen. Wil de gemeente tot niveau 2 toe treden, dan moet ze bijvoorbeeld hernieuwbare energiebronnen inschakelen in de energiebevoorrading van de gemeente. Rond de verschillende thema's (water, vaste stoffen, energie, mobiliteit, natuurlijke

entiteiten en hinder) moet de gemeente al ambitieuzere projecten opzetten dan voor het ambitieniveau 1 het geval is.

Integratie sleutel tot niveau 3

Dit niveau is een speciaal geval. Hier ligt de nadruk vooral op het clusteroverschrijdende, m.a.w. op de integratie tussen zoveel mogelijk

"Wat zijn de
randvoorwaarden waaraan
een gemeente moet voldoen
bij ondertekening?"

thema's. De lat wordt dan ook vrij hoog gelegd: de minimale instapdrempel omvat het uitvoeren van het instrumentarium en 5 clusters (behalve gebiedsgericht beleid) voor de twee eerste niveaus. In aanvulling daarvan moet in niveau 3 alles gaande van het instrumentarium t.e.m. het gebiedsgericht beleid uitgevoerd worden. Van deze dwingende bepaling kan wel afgeweken worden mits een goede motivering en de expliciete toestemming van het Vlaams gewest. Algemeen genomen, zijn de vereisten voor projecten van niveau 3 erg streng. Zo moeten ze getuigen van integratie tussen de verschillende clusters, vooral binnen de beleidsdomeinen milieu, mobiliteit, ruimtelijke ordening en energie. Ook doelgroepenbeleid en participatie zijn van essentieel belang, net zoals creativiteit en innovatie.

Milieu als katalysator voor duurzame ontwikkeling

In de nieuwe samenwerkingsovereenkomst wordt milieubeleid aanzien als de opstap naar een geïntegreerd beleid rond de sociale en economische componenten van duurzame ontwikkeling. Naast het voorbereidend werk rond de convenanten, werd binnen dit derde onderdeel van het Statistisch Project DULO gewerkt aan andere ondersteunende maatregelen. Belangrijkste daarvan waren de opstelling van wetenschappelijk zo goed mogelijk onderbouwde duurzaamheidsindicatoren, de uitbouw van een steunpunt 'duurzame ontwikkeling' en de ondersteuning van de NGO-werking. De uitkomst van het daaraan gekoppelde onderzoek kan verregaande gevolgen hebben voor de toekomstige werking en financiële ondersteuning van NGO's.

NIEUWE PUBLICATIE: "RECEPTEN VOOR DUURZAME, LOKALE ONTWIKKELING. VERENIGING EN GEMEENTEBESTUUR OP DE TANDEM VOOR EEN BETER LEEFMILIEU" ZET VERENIGINGEN EN GEMEENTEN OP WEG NAAR DUURZAAM BELEID

Kookboek voor duurzaam lokaal beleid

Het voorbije jaar 2001 werd door de Verenigde Naties uitgeroepen tot het 'Internationaal Jaar van de Vrijwilliger'. Ook in Vlaanderen ging dit initiatief niet onopgemerkt voorbij. Op vraag van minister Dua werd op het secretariaat van Bond Beter Leefmilieu een tijdelijk 'Aanspreekpunt Vrijwilligerswerk Leefmilieu' opgericht om het vrijwilligerswerk in de natuur- en milieusector te ondersteunen en te versterken. De publicatie "Recepten voor duurzame, lokale ontwikkeling. Gemeentebestuur en vereniging op de tandem voor een beter leefmilieu" is de kroon op het werk van het Aanspreekpunt. Milieurama interviewde **Sarah Staut**, de auteur van het boek.

MR: Een tandem, wat is dat eigenlijk?

Sarah Staut: De Koning Boudewijnstichting lanceerde enkele jaren terug het begrip 'tandem' in de publicatie 'Tandem. Samenwerking van vereniging en gemeente'. Een tandem verwijst dus naar het samenwerken van middenveld en lokale besturen. Nu, de publicatie van de Koning Boudewijnstichting ziet een dergelijke samenwerking eerder op juridisch vlak en bespreekt de diverse ondersteuningsmaatregelen waarop verenigingen een beroep kunnen doen. Het boek van Bond Beter Leefmilieu wil het tandembegrip inhoud geven. Het omvat dan ook een dertigtal concrete actiemodellen of tandems – de 'recepten' uit de titel van het boek! – die illustreren hoe verenigingen en lokale besturen constructief kunnen samenwerken.

MR: Waarom moeten verenigingen en lokale besturen de tandem op?

Sarah Staut: Een tandem betekent samen fietsen om er elk beter van te worden. Door het samenwerken van lokaal bestuur en vereniging, ontstaat een zekere synergie of dynamiek die de lokale samenleving doet (her)opleven. Een tandem levert én de fietsende partners én de ruimere samenleving dus voordelen op. Ik denk hierbij nu vooral aan de mogelijkheid tot draagvlakverbreding: wanneer bestuur en middenveld samen een project plannen, uitvoeren en evalueren, verbreedt het maatschappelijk draagvlak ervan. Beogen deze projecten een sensibiliserende doelstelling, dan zal de impact ervan groter zijn dan bij eenzijdig door het bestuur uitgewerkte campagnes.

Ook beleidsmakers zien het nut van tandems in. Nemen we bijvoorbeeld de samenwerkingsovereenkomst 'Milieu als opstap naar duurzame ontwikkeling' tussen het Vlaams Gewest en respectievelijk provincies en gemeenten, die lokale besturen en verenigingen aanspoort om samen te werken. Deze overeenkomst was trouwens de drijfveer om dit boek te schrijven.

MR: Hoe uit zich dat in het boek?

Sarah Staut: Alle besproken tandems worden gesitueerd binnen zes clusters of thema's van de overeenkomst. Doorheen zes hoofdstukjes maakt de lezer kennis met lokale besturen en verenigingen die succesvol samenwerken op het vlak van 'vaste stoffen', 'water', 'natuurlijke entiteiten', 'hinder', 'energie' en 'mobiliteit'. In de publicatie komen een aantal welbekende tandems aan bod, zoals de paddenoverzetacties van diverse natuur- en milieuverenigingen of de EcoTeams. Andere actiemodellen, zoals de energiewijkmeesters of het grootschalige proefonderzoek naar de gemeentelijke fietsinfrastructuur, zijn dan weer minder bekend. Elke tandem wordt besproken in een kort, pittig artikel, vergezeld van een projectfiche die onder meer de meerwaarde, succesfactoren, knelpunten en de inbreng van de verschillende partners

Het boek "Recepten voor duurzame, lokale ontwikkeling. Vereniging en gemeentebestuur op de tandem voor een beter leefmilieu" is verkrijgbaar op het secretariaat van BBL, tel 02.282.17.20.

Het Vleermuizenhotel

Vleermuizen houden niet van druilerige wintermaanden. Vooraleer de kou toeslaat, gaan zij op zoek naar een geschikte verblijfplaats om de winter slapend door te brengen. Rustige, donkere, vochtige ruimten met een temperatuur die schommelt tussen twee à tien graden Celsius zijn geëerde winterverblijven. Natuurlijke verblijfplaatsen die aan deze voorwaarden voldoen worden schaars. De Vleermuizenwerkgroep van Natuurpunt legt zich daarom onder meer toe op het inrichten en beheren van ijskelders, forten, bunkers en mergelgroeven als vleermuizenhotel. In Puurs, bijvoorbeeld, is het Fort van Liezele de favoriete winterstek van diverse vleermuizenkolonies.

Een twintigtal jaar terug deden vrijwilligers uit de afdeling Klein-Brabant van de Wielewaaljongeren een verrassende ontdekking. De gangen van het Fort van Liezele te Puurs zouden, mits een goede inrichting, een ideaal winterverblijf voor vleermuizen vormen. Omdat de gemeente Puurs eigenaar is van het fort, klopten de natuurvrijwilligers bij het gemeentebestuur aan. "In 1981 sloot Natuurreservaten vzw - nu Natuurpunt - een huurovereenkomst met de gemeente Puurs. Het beheer van een gang van het fort, kwam daarmee voor een symbolische frank in handen van onze vereniging", vertelt Michel Segers. Om de negen jaar wordt de overeenkomst verlengd. "Het gemeentebestuur kiest er bewust voor om de overeenkomst telkens weer te verlengen. We geven een impuls naar de bevolking dat we onze zorgplicht tegenover de natuur ernstig nemen. Tegelijk garanderen we dat de gang een vleermuizenreservaat is en blijft. Natuur en cultuur zijn in Puurs dus complementair", stelt Ronny Segers, hoofd van de milieudienst.

Nadat de overeenkomst ondertekend was, ging de natuurvereniging onmiddellijk van start met de inrichting ervan. "We maakten de gang ontoegankelijk voor het publiek door hem dicht te metsen. Via deze kleine ingreep werd de gang tochtvrij en bedraagt de luchtvochtigheidsgraad zo 'n 95%: een ideaal microklimaat voor een hibernaculum of winterverblijfplaats. We voorzagen een ingang met een traliepoort waarlangs de diertjes naar binnen kunnen en bevestigden holle bakstenen waar de vleermuizen aan hangen tijdens het slapen". Nadien werd nog een lokaal van het fort gehuurd en afgesloten als zomerverblijfplaats van een kolonie Watervleermuizen. Nu de inrichtingswerken achter de rug zijn, houden de vrijwilligers zich hoofdzakelijk bezig met het inventariseren van de vleermuizenkolonies. Door de jaren heen verbleven een negental kolonies in het fort. Zelfs de bijna uitgestorven Ingekorven vleermuis vond de weg naar Puurs en vertoont er een stabiele populatie.

bondig samenvat. Op die manier willen we de drempel voor lokale besturen en verenigingen verlagen en willen we hen stimuleren tot een verrijkende etappe op de tandem.

Bij wijze van voorsmaakje publiceert Milieurama één van de tandemrecepten.

PROJECTFICHE – Winterverblijfplaats voor vleermuizen

Wat doen de vrijwilligers?

Vrijwilligers richten een ijskelder, fort, bunker of mergelgroeve in als winterverblijfplaats voor vleermuizen. De vrijwilligers zijn verantwoordelijk voor het beheer van dit 'hotel' en inventariseren de vleermuizenkolonies die er verblijven.

Wat doet de vereniging?

De vereniging gaat in het kader van het soortbeschermingsplan op zoek naar potentiële vleermuizenverblijven. Zij contacteert de publieke of private eigenaar ervan en sluit met hen een beheersovereenkomst. Vanaf dan is de vereniging verantwoordelijk voor de inrichting en het beheer van de verblijfplaats.

Wat doet de gemeente?

Een gemeente vult haar zorgplicht tegenover de natuur in en sluit een overeenkomst met een natuurvereniging omtrent de inrichting en het beheer van een winterverblijfplaats voor vleermuizen. De gemeente blijft eigenaar van het hibernaculum en kan binnen het kader van het GNOP (gemeentelijk natuurontwikkelingsplan) de vereniging financiële en/of logistieke ondersteuning bieden bij de uitvoering van een vleermuizenproject.

Wat is de meerwaarde van de tandem?

Het ontbreekt een gemeente vaak aan kennis om een hibernaculum in te richten, daarenboven vraagt het beheer ervan mankracht en tijd. De inbreng van natuurverenigingen is dus welkom. De rode draad bij elk vleermuizenproject is het harmonisch samengaan van natuur en historisch patrimonium.

Wat zijn de succesfactoren en knelpunten?

Niet elke bunker of ijskelder is inrichtbaar als verblijfplaats voor vleermuizen. Veel is afhankelijk van de biotoop waarin de verblijfplaats zich bevindt. Een biotoopstudie is dus onontbeerlijk wil het vleermuizenhotel veel gasten tellen.

Wat zijn de kosten van het project?

Onder meer het GNOP (gemeentelijk natuurontwikkelingsplan) kan de gemeente de mogelijkheid bieden om verenigingen te ondersteunen bij een vleermuizenproject. Meestal draagt de vereniging echter de beheers- en inrichtingskosten.

Zijn er andere modelprojecten?

In Puurs beheert de Vleermuizenwerkgroep een gang uit het Fort van Liezele en in Leuven regelt een overeenkomst het beheer van een ijskelder in Kessel-Lo. Ook in Heers, Wervik, Malle, Brugge en Stabroek wordt constructief samengewerkt met het gemeentebestuur.

Waar kan ik terecht voor meer informatie?

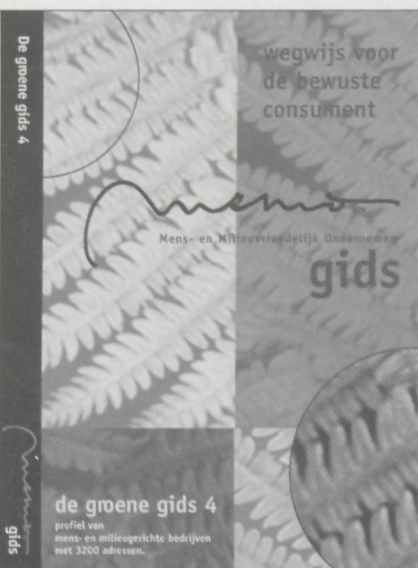
- Natuurpunt vzw - Vleermuizenwerkgroep, Alex Lefevre (voorzitter) Klissenhoek 85, 2290 Vorselaar, ☎ 015 51 62 01 - ✉ Alex.Lefevre@akzonobel.com, 🌐 users.skynet.be/sky42111/bats/batwelkom.html
- Gemeente Puurs, Hoogstraat 29, 2870 Puurs - ☎ 03 890 76 76, ✉ infodienstpuurs@yahoo.com, 🌐 www.puurs.be
- Natuurpunt Klein-Brabant, contactpersoon Jan Van Belle, Guido Gezellelaan 26, 2870 Puurs, ☎ 03 889 17 89, ✉ info@natuurpunt.be, 🌐 www.natuurpunt.be

de groene gids 4

Een onmisbare leidraad in de zoektocht naar winkels en bedrijven die producten met een 'ziel' produceren en verdelen.

Te koop in de Wereldwinkels, of door overschrijving van 12€ (10 + 2€ verzendingskosten) op het rekeningnummer van MeMO vzw: 001-1877398-39

Initiatief van MeMO vzw.
Patriottenstraat 27
2600 Berchem
03/281 12 97

NIEUW PROGRAMMA VOOR REDUCTIE VAN PESTICIDEN GOEDGEKEURD DOOR VLAAMS PARLEMENT

Lokale besturen pesticidenvrij

Als het op gebruik van pesticiden aankomt, maakt de overheid geen goede beurt. Na de landbouw, is ze de tweede grootste gebruiker in Vlaanderen. Ook lokale besturen blijken volop pesticiden te spuiten. Op 21 december werd in het Vlaamse Parlement een decreet gestemd dat moet leiden tot pesticidenreductie in alle openbare besturen.

Esmeralda Borgo licht toe.

Uit de inventarisatie van het gebruik van pesticiden in Vlaanderen, die gemaakt is als voorbereiding voor het Vlaamse reductieprogramma, blijkt dat land- en tuinbouw koploper blijven wat de hoeveelheid gebruikte pesticiden betreft. Echter, ook het gebruik bij overheden mag niet worden onderschat. Allemaal samen komen ze op de tweede plaats. Voor een aantal actieve stoffen benaderen ze een kwart van het totale gebruik. Vooral de Administratie Wegen en Verkeer en de NMBS zijn grote gebruikers, maar ook het gebruik bij gemeentebesturen mag niet worden onderschat.

In verband met het reeds vele malen aangekondigde Vlaamse pesticidenreductieprogramma blijven we nog steeds op onze honger zitten. Gelukkig zit het Vlaamse Parlement niet stil en werd daar alvast het initiatief genomen om pesticidenreductie bij openbare besturen aan te pakken. Concreet komt het hierop neer dat het vanaf 1 januari 2004 verboden wordt voor openbare besturen om nog bestrijdingsmiddelen te gebruiken, tenzij er geen alternatieven zijn en het gaat

om situaties die een ernstige bedreiging kunnen vormen voor de veiligheid. Om tegemoet te kunnen komen aan de bepalingen uit het decreet, dienen de openbare besturen ten laatste tegen 1 juni 2003 een pesticidenreductieprogramma te bezorgen aan de leefmilieuminister, die er vervolgens binnen de drie maanden na ontvangst uitspraak over moet doen.

Reducties van pesticiden

Sommige gemeenten hebben reeds ervaring kunnen opdoen met het opstellen van pesticidenreductieprogramma's. Een aantal gemeenten die optie 7 "duurzame ontwikkeling" van het vorige milieuconvenant hadden ondertekend, hebben in dit kader reductieprogramma's ingediend. Indertijd hadden 31 % van de gemeenten dit extra engagement ondertekend, maar de ingediende reductieplannen lieten in vele gevallen te wensen over. Ze waren meestal te vaag, bevatten slechts een beperkt engagement en weinig motivering. Vaak was dat een gevolg van een gemis aan kennis over mogelijkheden tot preventie, manuele bestrijding, alternatieve bestrijdingsmiddelen (mechanisch, thermisch),... Toch zijn er ook voorbeelden waar het beter ging. Zo heeft de gemeente Herent een gedetailleerd pesticidenreductieplan met een jaarlijkse inventarisatie van het gebruik en onderzoek naar alternatieven, vervanging van producten door minder schadelijke, scholing van personeel, enz... Ook de gemeente Schoten wordt vernoemd als voorbeeldgemeente. Met het project in de wijk "Winkelstap" wordt onderzocht hoe pesticiden volledig kunnen worden vermeden: men wil er zelfs geen druppel glyfosaat meer gebruiken! Glyfosaat, door sommigen aangeprezen als een milieuvriendelijk herbicide, is immers niet zo onschuldig als velen denken. Naast onkruid vernietigt het ook spinnen en andere nuttige insecten. Het heeft ook schadelijk

dossier

Esmeralda Borgo: "Vanaf 1 januari 2004 is het verboden voor openbare besturen om nog bestrijdingsmiddelen te gebruiken."

Dirk Cleeren

ke effecten voor het waterleven: het is matig tot zeer giftig voor waterplanten en afhankelijk van het gebruikte middel ook weinig tot zeer giftig voor vissen. In Schoten wil men evolueren van een totale onkruidbestrijding naar een gezonde onkruidbeheersing. Het gaat immers ook om een mentaliteitsverandering: inwoners moeten leren omgaan met hier en daar een plukje groen in het straatbeeld. Daarom wordt samengewerkt met de wijkvereniging van "Winkelstap". Voor het overige wordt gebruik gemaakt van onkruidbranders, maar er zou ook worden bekeken welk resultaat kan worden verkregen met behulp van stoomapparatuur.

Nederlanders kritisch over pesticiden

Ook Nederlandse gemeenten zijn ervaring aan het opdoen met alternatieve bestrijdingsmethoden. Begin 2001 tekenden 12 gemeenten uit de provincies Utrecht, Overijssel en Gelderland een intentieverklaring om deel te nemen aan een pilootproject, dat uiteindelijk moest leiden tot een draaiboek. Dit draaiboek, dat binnenkort zal verschijnen, bevat de resultaten van één jaar ervaring bij de verschillende gemeenten. Het bevat checklists, alternatieve middelen en oplossingen en er wordt ook aandacht besteed aan externe communicatie.

Verder heeft in Nederland ook Stichting Reinwater in samenwerking met de Technische Universiteit van Delft en een aantal experts een afwegingskader vastgesteld om onkruidbestrijdingsmethoden voor verhardingen te beoordelen op hun duurzaamheid. Ook het kostenplaatje, effectiviteit, acceptatie bij het publiek en toepasbaarheid werden in rekening gebracht. Hun conclusies waren helder. Preventie scoort het beste (weinig en nauwsluitende voegen, onkruidacceptatie bij de burger,...). Van de curatieve methoden leken vooral de methoden met heet water of stoom veelbelovend. Branden scoort lager: de reden hiervoor ligt voornamelijk bij de beperkte toepasbaarheid en effectiviteit. Maar het gebruik van chemische onkruidbestrijdingsmiddelen scoorde het slechtste, gezien de gevolgen voor het watersysteem en de in Nederland inmiddels kritische kijk van de burgers op chemische bestrijding. In de praktijk, besluiten de onderzoekers,

taak op zich moeten nemen om de openbare besturen bij te staan bij de opmaak van hun reductieplannen. Een Vlaams draaiboek voor het opstellen van een plan is een minimumvereiste. Ook de beoordeling van de reductieplannen dient op een ernstige wijze te gebeuren. Er zijn nog veel middelen, personeel en goodwill van Dua nodig om tot effectieve resultaten te komen!

taak op zich moeten nemen om de openbare besturen bij te staan bij de opmaak van hun reductieplannen. Een Vlaams draaiboek voor het opstellen van een plan is een minimumvereiste. Ook de beoordeling van de reductieplannen dient op een ernstige wijze te gebeuren. Er zijn nog veel middelen, personeel en goodwill van Dua nodig om tot effectieve resultaten te komen!

Informatie:

- gemeente Schoten: dienst Leefmilieu, Joke Ossaer, tel. 03/6850462, www.schoten.be/gem_fr_milieudienst.htm
- gemeente Herent: <http://www.herent.be/Diensten/Milieudienst.htm>
- Alterra: studiebureau betrokken bij Nederlands project "beheren zonder bestrijdingsmiddelen": postkamer@alterra.wag-ur.nl, 003131/7474700, contactpersoon: Joop Spijker.
- Carton, (L.) & Mayer, (I.), Naar een afwegingskader voor alternatieve bestrijdingsmethoden in het onderhoud van verhardingen, TU Delft in opdracht van Stichting Reinwater, juli 2001. Dit rapport kan voor 12 euro worden besteld bij Stichting Reinwater: 0031206719322.
- www.zuiverzeeuwswater.nl/convenant/

Wie in de toekomst op de hoogte wenst te blijven van diverse initiatieven en projecten in binnen- en buitenland: gelieve een email-berichtje te sturen naar: esmeralda.borgo@bblv.be

Vanaf 2004 is het verboden voor openbare besturen om nog pesticiden te gebruiken.

wordt nog veel met gif gewerkt vanwege de lage kosten en de algemene toepasbaarheid. Met een mix van alternatieve bestrijdingsmethoden, zoals bijvoorbeeld preventief vegen en zo nu en dan een behandeling met heet water, kan het spuiten worden verdrongen uit het straatbeeld.

Pesticidenreductie bij gemeenten en andere openbare overheden zal nu ten volle moeten worden opgestart. Hopelijk volgt onze Leefmilieu-minister het voorbeeld van het Vlaamse Parlement en legt ze snel haar Vlaamse pesticidenreductieplan voor. Haar administratie zou de

Waarschuwing! Weet u zeker dat u het document 'Nutteloze_tekst.doc' wilt afdrukken?

Annuleren

Afdrukken

Papier is er niet in overvloed, dat weten we allemaal. Dat we daar thuis rekening mee houden is al heel mooi. Maar ook op het werk of op school liggen de kansen om papier te besparen voor het rapen. Door bijvoorbeeld geen nutteloze teksten af te drukken. Door e-mails niet altijd uit te printen. Door een papierzuinige bladschikking aan te maken. Door documenten op het scherm na te lezen en te verbeteren. Zo zijn er tal van

papiervriendelijke tips. Misschien heb je wel je eigen trucjes. Bespreek ze zeker eens met je vrienden of collega's. Wil je nog meer tips om papier te besparen? Surf dan naar www.ovam.be of bel de Vlaamse Infolijn op het gratis nummer 0800 - 3 02 01. Bestel meteen de gratis posters met besparingstips om bij het kopieerapparaat of de printer te hangen.

milieuberichten

Samenstelling: Joris Gansemans

REDDINGSPLAN VOOR IBERISCHE LYNX

Reuters - Het Spaanse ministerie voor Milieu maakt 8 miljoen euro vrij voor de redding van de Iberische lynx, één van de meest bedreigde katachtigen ter wereld.

Het plan, gelanceerd door minister Jaume Matas, wil lynxen grootbrengen in gevangenschap en de 250 dieren, die nog in de berg-

achtige streken in Centraal en Zuidwest Spanje leven, beschermen. Sinds de jaren '50 werd de Spaanse lynx-populatie gedecimeerd doordat de konijnen, bij uitstek het lievelingsmenu van de lynx, op grote schaal stierven aan myxomatosis. De Iberische lynx is sinds de jaren '70 een beschermde soort maar de publieke

belangstelling in Spanje was tot nu toe gering. Het nieuwe plan wil mogelijke habitats beschermen en herstellen, een einde maken aan de isolatie van de verschillende populaties en het aantal konijnen en andere prooien doen stijgen. In de zoo van de zuidelijke stad Jerez zullen enkele lynxen worden grootgebracht. De Iberische

lynx is een solitair dier dat vooral 's nachts leeft. Eens volgroeid weegt hij tussen 9 en 13 kilo. De Iberische variant verschilt van zijn Euraziatische neef doordat hij struikgewas verkiest boven bossen en zich richt op kleinere prooien zoals konijnen.

VERENIGDE NATIES WAARSCHUWEN VOOR WATERTEKORTEN

Reuters- De Verenigde Naties hebben op 22 maart, Wereld Water Dag, gewaarschuwd voor een ernstige watercrisis in de nabije toekomst. Als de huidige consumptie wordt voortgezet zullen tegen 2025 zullen meer dan 2,7 miljard mensen serieuze watertekorten hebben. Een nieuw rapport dat werd bekendgemaakt heeft het over nog eens 2,5 miljard mensen die in streken zullen wonen waar het moeilijk zal zijn om voldoende zoet water te vinden voor alle behoeften. De te verwachten crisis is te wijten aan verkeerd gebruik van de bestaande waterbron-

nen, de bevolkingsgroei en de veranderde weerspatronen. Vooral streken in sub-Sahara Afrika en Azië zullen zwaar getroffen worden.

De VN Commissie voor Europa constateert dat minstens 120 miljoen mensen in Europa (1/7 van de totale bevolking) nog geen toegang hebben tot schoon water en sanitair. De Commissie roept op tot grotere inspanningen in de ontwikkelde wereld om de waterbronnen te bewaren en te beschermen. Volgens hen kost het verspilde water Europa jaarlijks 10 miljard dollar. Een rapport van het International

Atomic Energy Agency schetst de huidige toestand: 1,1 miljard mensen hebben geen toegang tot veilig drinkwater, 2,5 miljard mensen hebben geen proper sanitair en jaarlijks sterven meer dan 5 miljoen mensen aan ziekten door water. Het zoete water op onze planeet is verre van onuitputbaar. Minder dan drie procent van het water van de aarde is zoet en het meeste dan nog in de vorm van poolijs of op plaatsen te diep om te bereiken. Slechts een kwart van 1% van de totale hoeveelheid vers water is toegankelijk in meren, rivieren en reservoiren.

WWF vloert worstelfederatie

Reuters - Het World Wide Fund for Nature, het vroegere World Wildlife Fund, heeft een rechtszaak gewonnen die haar het alleenrecht geeft op de bekende WWF-initialen. De afkorting werd ook gebruikt door de World Wrestling Federation, die

een zaak begon voor de rechtbank, maar in beroep werd nu de vroegere beslissing van het Hoger Gerechtshof bevestigd. In 1994 hadden beide organisaties een akkoord bereikt maar de worstelfederatie had daar al enkele malen

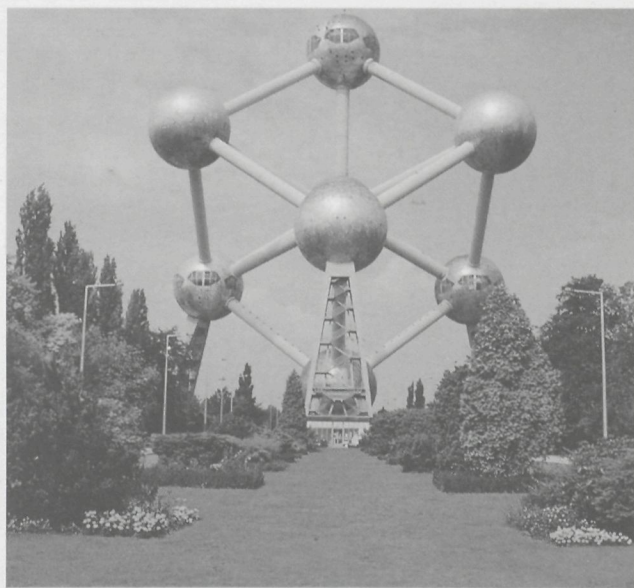
inbreuk op gepleegd. Het Wereldnatuurfonds is tevreden surfende jongeren voortaan te kunnen behoeden voor "Debra's sexy photo's!", die te bewonderen zijn op de site van de worstelfederatie.

Duitse ecotaks vanaf 2003

Reuters - De Duitse regering heeft de introductie aangekondigd van een belasting op niet-herbruikbare blikjes en flesjes vanaf begin 2003. Kleinere blikjes gaan 25 eurocent meer kosten, voor flessen boven anderhalve liter komt er een toeslag van een halve euro. Gebruikers kunnen wel hun geld terugverdienen als ze de flesjes en blikjes dumpen in speciale recycleermachines. De maatregel komt er nadat het streefdoel zoals vooropgesteld in 1997 - 72 % van alle verkochte drankverpakkingen moeten herbruikbaar zijn - niet gehaald werd. Als gevolg van de beslissing gingen de aandelen van makers van recyclagemachines de hoogte in. Stefan Glimm, het hoofd van de Duitse aluminiumindustrie, van zijn kant, is er gerust op en zegt dat de vraag naar aluminium zelfs zal stijgen. Afwachten of de verkiezingsuitslag van september 2002 de maatregel niet zal beïnvloeden.

Wind genereert geld

Reuters - De Europese markt van windenergieproducenten zal tegen 2020 oplopen tot 80 miljard euro, doordat ook grote industriële groepen meer gaan investeren in de groeiende sector. De investeringen zullen er voor zorgen dat er meer politieke steun en lobbywerk zal vrijkomen voor de windsector die vandaag 7 miljard euro waard is. Dat zegt de Europese Federatie van Windenergie. Windenergie zorgt momenteel voor 1 percent van de globale energieproductie, maar wordt populairder omdat regeringen werk willen maken van een verminderde uitstoot van broeikasgassen om het Protocol van Kyoto te halen. Momenteel is er vraag naar grotere turbines en efficiëntere grootschalige windparken. De industriële groep GE Power kondigde in februari aan Enron Wind, de windturbine-afdeling van het failliete Enron, te willen overkopen voor 250 miljoen dollar. Het is waarschijnlijk dat nu ook andere grote industriële conglomeraten zich op de markt zullen wagen.

Autovrije zondag in Brussel

Brussel, de hoofdstad van Europa, doet op zondag 22 september mee aan de Europese Autovrije Dag. Alle negentien deelgemeenten van Brussel sluiten die dag hun wegen voor het autoverkeer en de ruim één miljoen inwoners zullen kunnen genieten van een schone, rustige en veilige stad. De afgelopen jaren deed slechts een beperkt aantal Brusselse deelgemeenten mee met de autovrije dag. In september vorig jaar echter sprak 87 procent van de Brusselaars zich uit voor één of meer autovrije dagen per jaar. De autovrije dag is een moment dat gemeenten kunnen experimenteren met autoluwe binnensteden en alternatieve vormen van vervoer.

Kinderen onder vijf jaar grootste slachtoffer van milieuverontreiniging

Environment News Service - Jaarlijks sterven 3 miljoen kinderen onder de 5 jaar aan de gevolgen van milieuroisic's en -ongelukken. Begin maart hield de Wereldgezondheidsorganisatie in Bangkok een internationale conferentie over het thema. Liefst veertig procent van de milieuziekten treft kinderen onder vijf jaar, die slechts tien procent van de bevolking uitmaken. De conferentie pleitte voor een veiliger omgeving voor kinderen, zowel thuis, op school als op de weg. Kinderen zijn immers geen kleine

volwassen, hun immuunsysteem is nog niet volgroeid waardoor ze veel kwetsbaarder zijn voor chemische, fysische en biologische gevaren in water, lucht en grond. Zowel in de ontwikkelingslanden als in de geïndustrialiseerde wereld worden kinderen vooral bedreigd door onveilig voedsel en chemicaliën in huishoudproducten en consumentengoederen. Een speciale werkgroep legde nieuwe onderzoekscijfers voor. In 2000 stierven in de ontwikkelingslanden 1,3 miljoen kinderen onder de 5 jaar aan

diarree als gevolg van onveilige watertoevoer, sanitair en hygiëne. Jaarlijks sterven honderdduizenden kinderen door ziektes aan de luchtwegen als gevolg van ongezonde leefomstandigheden en nog eens 400.000 kinderen komen om het leven door ongelukken als verdrinking en brand. De Bangkokconferentie keek naar manieren om de blootstelling van kinderen aan pesticiden, lood en chemicaliën te verminderen en ook effecten van milieufactoren als tabaksrook, straling, klimaatverandering en

voedingskwaliteit werden onder de loep genomen. Verder was er speciale aandacht voor Azië en landen in de Stille Oceaan waar grote problemen heersen en dan vooral in Bangladesh en Indië waar arsenicum in het drinkwater een permanent probleem is. In China lijdten 2,7 miljoen mensen, waaronder vele kinderen, door het drinken van het fluoriderijke drinkwater aan fluorosis van het skelet, een aandoening die kreupel maakt.

Ieren winkelen goedkoper met herbruikbare zak

AP - Ieren betalen sinds begin maart 13 Ierse cent voor een plastic zakje aan de kassa van de supermarkt. Ierland kampt met een reusachtig afvalprobleem en de 1,2 miljard plastic wegwerpzakken die jaarlijks uitgedeeld worden zijn milieuminister Noel Dempsey een doorn in het oog. Hij wil met de nieuwe belasting komaf maken met "deze verslaving aan wegwerpzakken die we maar enkele minuten gebruiken maar die nog decennialang blijven bestaan". De Ierse regering heeft het in zijn strijd tegen het afval niet gemakke-

lijk: enkele maanden geleden nog stootte de Afdeling Milieubescherming op een heus netwerk van illegale stortingen, sommige met gevaarlijk medisch afval. Maatregelen van de regering worden succesvol tegengewerkt: protestgroepen blokkeren de bouw van een

nieuwe nationale verbrandingsoven, oude auto's worden in velden en parkings gedumpt om belasting te omzeilen en zopas is ook nog het grootste glasrecyclagebedrijf van het land op de fles gegaan. De nieuwe belasting valt niet in goede aarde bij de Ieren, maar zal zijn effect waarschijnlijk niet missen. Twee grote supermarkten, Tesco en Dunnes Stores, hebben al herbruikbare winkelzakken in de rekken liggen en verwachten dat binnen enkele maanden de helft minder wegwerpzakken zullen gebruikt worden.

ECO-MODELSTAD IN SENEGAL

Reuters - De Senegalese president Abdoulaye Wade wil een oplossing voor de vele daklozen in de noordelijke provincies van het land na de overstromingen in januari. Misschien komt er binnenkort een eco-modelstad in Senegal want Wade denkt aan een grootschalig experiment (20.000 huizen) met de Superadobe-methode, een bouwmethode ontwikkeld door de Iraans-Amerikaanse architect Nader Khalili. Die manier van bouwen is zeer goedkoop en maakt optimaal gebruik van wind en zon als energiebronnen. Het huis wordt gebouwd met zand en heeft de vorm van een kippenei, waardoor het goed bestand is tegen natuurkrachten. Vormelijk heeft het veel weg

van de traditionele Afrikaanse hut en het zou een geschikte methode voor Senegal kunnen zijn, omdat men de huisjes makkelijk zelf kan bouwen en alle bouwmaterialen (vooral zand) bij de hand heeft. Het project is nog niet meer dan een idee, als het er komt zullen wegen, water en riolering het meeste kosten want volgens Khalili is het bouwen van de huisjes 50 procent goedkoper dan elke andere methode. Khalili en zijn partner Iliona Outram onderwijzen het Superadobe systeem aan hun Calearth Institute in Hesperia, Californië. President Wade zou voor de financiering hulp vragen aan de Wereldbank en de Europese Unie.

Meer info: www.calearth.org

Bescherming plutonium en uranium schiet tekort

Reuters - Een nieuwe database over verloren, gestolen en verdwenen nucleair materiaal is niet echt geruststellend. De Stanford-groep, een groep internationale onderzoekers, komt tot de conclusie dat de wereld overspoeld wordt door uranium en plutonium dat geschikt is voor wapens. De database (het Stanford programma) is bedoeld om regeringen en internationale organisaties te helpen bij het wereldwijd opsporen van nucleair materiaal. Na de aanslagen van 11 september ontstond de behoefte aan een overzicht dat de gegevensbanken van bestaande nationale programma's overstijgt. Eerste oppervlakkig onderzoek levert ontzetsende resultaten op: in de ex-Sovjetunie werd de laatste tien jaar 40 kilogram uranium en plutonium ontvreemd, waarvan nu nog

twee kilogram onvindbaar is en in Congo werden midden jaren negentig brandstofstaven gestolen die nog niet allemaal zijn teruggevonden. Lyudmila Zaitseva, een Kazachstaanse medewerkster aan het programma, wijst erop dat in veel gevallen wel kan worden nagegaan wie de dieven zijn, maar dat de eindbestemming van het nucleaire materiaal altijd een mysterie blijft. De gevaren van een zwarte markt in nucleair materiaal blijven intussen almaar toenemen. Een programma, gesponsord door de USA, dat in de ex-Sovjetunie moet instaan voor de ontmanteling en beveiliging van 600 ton nucleaire materiaal heeft al 200 ton opgeborgen, maar die worden niet degelijk beschermd. Kerncentrales en hun afval zorgen blijkbaar niet enkel in België voor opschudding

FORUM ILLEGALE HOUTKAP ZET HET OP PAPIER

Begin dit jaar richtten een aantal ngo's het Forum Illegale Houtkap op. Daarmee willen ze protesteren tegen de invoer en het gebruik van hout uit bossen die niet duurzaam beheerd worden. Het Forum organiseert momenteel een petitie tegen illegale houtkap gericht aan Magda Aelvoet, federaal minister van Leefmilieu. Een platformtekst die het Forum enkele weken geleden op papier zette, werd ondertussen al door 17 organisaties

onderschreven: BBL, Broederlijk Delen, Ecolife, GAIA, Greenpeace, KWIA, Natuurpunt, MEMO, Oxfam, VBV, VELT, VIBE, VODO, Voor Moeder Aarde, Wervel, WWF, 11.11.11. Omdat in het Vlaams Parlement een voorstel van resolutie tegen illegale houtkap werd ingediend, plant het Forum ook een bezoekje aan de verschillende partijen om meer druk achter die resolutie te zetten. Meer info: www.wwf.be

INPLANTING WINKELCENTRA LANGS INVALSWEGEN VEROORZAAKT ECONOMISCHE EN SOCIALE PROBLEMEN

De leegstand van het winkelpand

Tekst: Erik Grietens

Vorig jaar sloten meer dan 700 Vlaamse buurtwinkels hun deuren. Ondertussen blijkt dat de leegstand van winkels in Vlaamse steden en gemeenten bijna dubbel zo groot is als normaal. Bovendien worden nog steeds te veel toelatingen gegeven voor de vestiging van nieuwe baanwinkels of grootschalige winkelcomplexen buiten de stads- of dorpskern, die op hun beurt een bikkelarde concurrentie voeren met de stadswinkels. Deze vaststellingen waren voor De Unie van Zelfstandige Ondernemers (UNIZO) en Bond Beter Leefmilieu (BBL) de aanleiding om samen aan de alarmbel te trekken.

Het onderzoeksbureau nv ABM stelde recentelijk vast dat de leegstand van winkels in Vlaamse steden en gemeenten bijna dubbel zo groot is als normaal. Een leegstand van 6% is aanvaardbaar om een gezonde handelsrotatie mogelijk te maken, maar vandaag hebben Vlaamse steden en gemeenten te maken met een gemiddelde leegstand van 10% en in sommige steden zelfs 12 à 13%. Ook de sluiting vorig jaar van 700 kruidenierswinkels is zorgwekkend voor de leefbaarheid van steden en gemeenten. Daarbovenop worden met de regelmaat van de klok vergunningen afgeleverd voor nieuwe baanwinkels en shoppingcentra langs de grote invalswegen.

De sluiting van de buurtwinkels en de inplanting van nieuwe baanwinkels vergroten het mobiliteitsprobleem. Deze baanwinkels zijn gelegen op zuivere autolocaties waardoor de consument voor de wekelijkse of dagelijkse boodschappen meer en meer aangewezen is op de auto. Sinds 1987 is de totale afgelegde winkelafstand in Vlaanderen toegenomen met maar liefst 50%. Het merendeel van deze woon-winkelverplaatsingen gebeurt met de auto. De toename van de afgelegde afstand naar de winkel ging vooral ten koste van de benenwagen en de fiets. De winkel in de nabije omgeving heeft dus sterk aan belang ingeboet ten voordele van (baan)winkels of winkelcomplexen op grotere afstand. Het toenemende autoverkeer zorgt ook voor een stijgende luchtvervuiling en een grotere verkeersonveiligheid. Doordat bijvoorbeeld heel wat baanwinkels gelegen zijn langs grote vervoersassen, ontstaat een gevaarlijke mix van plaatselijk en doorgaand autoverkeer. Die grote mix van plaatselijk en doorgaand verkeer is volgens sommige verkeersspecialisten één van de grote oorzaken voor het hoge aantal verkeersslachtoffers in Vlaanderen.

Goede wetgeving, slechte toepassing

Nochtans beschikken onze overheden over een geschikte wetgeving. Zo verplicht de wet op de handelsvestigingen van 29 juni 1975 elke winkel of elk handelscomplex vanaf een bepaalde oppervlakte – 1500m² in stedelijke gebieden en 600m² elders – om een zogenaamde Socio-Economische Machtiging aan te vragen. Voor de vestiging van een nieuwe winkel, hetzij voor de uitbreiding, hetzij voor een belangrijke wijziging van de handelsbestemming van een bestaande winkel of een bestaand handelscomplex moet zo'n machtiging worden aangevraagd. De doelstelling van de Wet op de Handelsvestigingen is ervoor te zorgen dat bijkomende winkelinplantingen vanuit stedenbouwkundig en mobiliteitsoogpunt verantwoord zijn en geen negatieve weerslag hebben op het bestaande handelsapparaat in de stadskern. De Wet op de Handelsvestigingen is dus een belangrijk beleidsinstrument om onverantwoorde handelsvestigingen te weigeren of toch minstens hun oppervlakte te beperken.

Nochtans kregen het afgelopen jaar opnieuw verschillende grote handelscomplexen die aan de rand van een stad of gemeente gelegen zijn, een vergunning. Het merkendorp "Value Retail" op een verlaten mijnsite te Maasmechelen (zie kader), de nv Castorama op de Pottelberg te Kortrijk, ... Telkens heeft UNIZO omwille van de nefaste impact van de handelsinplanting op de omliggende stads- en gemeentekernen beroep aangetekend tegen de beslissing van de gemeente, maar telkens besliste het Interministerieel Comité het beroep ongegrond. Anderzijds werden van de 41 beroepschriften die afgelopen jaar door de aanvragers tegen een beperking van de machtiging werden ingediend, er maar liefst 40 door het Interministerieel Comité ontvankelijk én gegrond verklaard! Voor dossier 41 werd een

Frans Geys

De inplanting van grote winkelcentra langs autostrades, zoals de Cora in Anderlecht, brengt veel verkeersproblemen met zich mee.

Eeuwige koopjes in Maasmechelen

In de gemeente Maasmechelen wordt momenteel druk gebouwd aan de oprichting van een zogenaamd "factory outlet center" op het vroegere mijnterrein. In zo'n outlet center worden eindreeksen en stocks van topmerken tegen sterk verlaagde prijzen aangeboden. Het is dus eigenlijk een winkelcentrum waar het permanent solden zijn. Voor dit factory outlet center, van de Brits-Amerikaanse groep Value Retail, wil men een waar winkeldorp oprichten: een volledige nep-verkaveling met allemaal aparte winkeltjes in historiserende architectuur, winkelwandelstraten, hier en daar een pleintje met wat groen,... Dit volledig kunstmatig dorp, met een winkeloppervlakte van 20.000 m², moet het (vals) beeld oproepen van gezellig winkelen in een romantische omgeving. Wonen is hier slechts zeer marginaal aanwezig, 's nachts dreigt dit dan ook een doods en verlaten gebied te worden.

Het outletcentrum van Maasmechelen mikt op 3,9 miljoen bezoekers per jaar. Volgens de uitgevoerde mobiliteitsstudie zou 90% daarvan met de wagen komen. Op een zaterdag zou dit neerkomen op meer dan 20.000 bezoekers die per auto komen afgezaakt. Op een commerciële topdag (zoals in de eindejaarsperiode) zal dat nog heel wat hoger liggen. Gelet op het aantal bezoekers en op het invloedsgebied (van 100 à 150 kilometer) van waaruit dit outlet center klanten wil rekruteren, gaat het hier duidelijk om activiteiten met een grote regionale impact. De factory outlet dreigt daardoor zelfs het commercieel draagvlak van een stad als bijvoorbeeld Hasselt te ondergraven.

nieuwe procedure opgestart. Het is dan ook duidelijk dat het Interministerieel Comité niet wakker ligt van een kernversterkend beleid. Bovendien valt te vrezen dat de komende maanden ook andere grootschalige handelsprojecten finaal een goedkeuring zullen krijgen: de nv Cora te Moeskroen, een nieuw merkendorp IJmuiden te Gent,... De betrokken gemeentebesturen hebben zich alvast positief uitgelaten over de genoemde grootschalige projecten.

Ruimtelijke ordening blijft achter

Naast de wet op de handelsvestigingen kan ook via het ruimtelijk beleid opgetreden worden tegen baanwinkels. In eerste instantie is er het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV). Het RSV geeft de grote krachtlijnen aan voor het toekomstig gebruik en de inrichting van de ruimte in Vlaanderen. Het RSV werd einde 1997 door regering en parlement goedgekeurd. Bedoeling van het RSV is de steden economisch en ecologisch te versterken. De stad is immers de natuurlijke biotoop van een mengmoes van functies waarvan ook de kleinhandel een essentieel onderdeel uitmaakt. Grote winkelcentra buiten de stad zorgen immers voor de uitholling van het stedelijk gebied en een enorme toename van het autoverkeer. De toepassing van de principes van het RSV zou dus vanzelf moeten leiden tot een kernversterkend beleid, wat de leefbaarheid van de steden moet bevorderen in de meest ruime zin van het woord.

Het probleem is echter dat heel wat van de gemeentelijke structuurplannen (en bijgevolg ook de uitvoeringsplannen) nog niet gerealiseerd zijn en dat ondertussen nog een en ander kan 'verknoid' worden alvorens deze principes in de

Grote winkelcentra snoepen klanten weg uit het commerciële hart van de steden

realiteit kunnen toegepast worden. Momenteel zijn er slechts 16 gemeenten die over een 'gemeentelijk ruimtelijk structuurplan' beschikken! Een tweede probleem is dat bij de 16 gemeenten die reeds een gemeentelijk structuurplan hebben, te weinig rekening wordt gehouden met de rol van de distributie ten aanzien van het kernversterkend beleid, nochtans één van de grote aandachtspunten van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen.

Versoepeling van de wetgeving?

Als klap op de vuurpijl wil de federale regering de wet op handelsvestigingen nog versoepelen. Hoewel heel wat vereenvoudigingen aan de bestaande procedures mogelijk zijn, wordt door de regering onder meer voorgesteld om de rol van het gemeentebestuur bij het verlenen van een vergunning te vergroten. Volgens het voorstel van de regering kan het gemeentebestuur voortaan zonder enig advies zelf beslissen over het toekennen van een vestiging voor winkels van 600 tot 1000 m². Voor winkels met een grotere oppervlakte voorziet het regeringsvoorstel een advies van een nieuw op te richten Nationaal Sociaal-Economisch Comité. Daarin zetelen zowel ambtenaren als belangenorganisaties. De gemeente kan, volgens het voorontwerp van de regering, het advies van het comité evenwel naast zich neerleggen en alsnog een vergunning afgeven.

In de huidige omstandigheden kunnen grote vraagtekens geplaatst worden bij de centrale rol van de gemeenten. Zo zijn er tot op heden amper 16 gemeenten in geslaagd een gemeentelijk structuurplan op te maken. Daarom stellen UNIZO en BBL voor om gemeentebesturen slechts de bevoegdheid voor het toekennen van een vergunning aan grootwinkels te geven indien de betrokken gemeente beschikt over een goedgekeurd gemeentelijk ruimtelijk structuurplan. Daarin moeten minstens de specifieke locaties worden aangegeven waar de detailhandel zich kan vestigen. Een aanvraag voor een winkel op een locatie die de gemeente daartoe niet bestemd heeft, moet automatisch worden geweigerd.

De alarmbel van UNIZO en BBL

De conclusie van UNIZO en BBL over dit alles zal ondertussen wel duidelijk zijn: het loopt grondig fout met het ruimtelijk, mobiliteits- en detailhandelsbeleid in België. Als er niet resoluut wordt gekozen voor een consequent kernverster-

kend beleid dat door alle beleidsinstanties effectief wordt toegepast, dan ontstaat er een gigantisch mobiliteits- en leefbaarheidsprobleem in ons land. De geschikte beleidsinstrumenten ten bate van de mobiliteit en het kernversterkend beleid zijn er wel, maar ze worden verkeerd of niet toegepast. Het is voor UNIZO en BBL dan ook duidelijk dat alle verantwoordelijke overheidsinstanties dringend meer rekening moeten houden met het belang van de detailhandel voor levendige en leefbare stads- en dorpskernen. ■

Wetteren versterkt én verzwakt zijn kern

De gemeente Wetteren is één van de weinige gemeenten die reeds over een gemeentelijk structuurplan beschikken. In dat gemeentelijk structuurplan wordt tegelijk koud en warm geblazen over de versterking van het centrum van de gemeente. Enerzijds blijkt uit het structuurplan dat de kleinhandelsactiviteiten in Wetteren sterk achteruitgaan, met als gevolg een hoge leegstand van de winkelruimten in de kernstad. Volgens het gemeentelijk structuurplan is de voornaamste oorzaak hiervan de opkomst van grootschalige baanwinkels langsheen de invalswegen (Brusselsesteenweg, Zuidlaan, Noordlaan).

Om dit probleem aan te pakken wil Wetteren werk maken van een heropleving en vernieuwing van de historische kern van Wetteren, via onder meer een kwalitatieve heraanleg van winkelstraten en pleinen, een duidelijk parkeerbeleid, fiets- en voetgangersverbindingen, wonen boven winkels,...

Anderzijds laat het gemeentelijk structuurplan ruimte vrij voor nieuwe baanwinkels. Zo staat in het structuurplan dat de baanwinkels en dienstverlenende bedrijven langs de Brusselse Steenweg (N9) "beter gestructureerd moeten worden". Dit betekent onder meer dat de lege plekken tussen de bestaande gebouwen kunnen ingevuld worden door nieuwe baanwinkels! Het kwaad dat men wil bestrijden om de handel in de kernstad te laten heropleven, wordt dus tegelijk verder ondersteund...

VALSE BELOFTES VAN VLAAMS MINISTER-PRESIDENT KUNNEN LANDBOUWERS ZUUR OPBREKEN

Dewael in Mest-Vlaanderen

Tekst: Bart Martens / Joris Gansemans

Vlaanderen en mest, dat lijken bijna synoniemen. Vlaanderen en mestbeleid, daarentegen, dat botst.

Dat bleek onlangs nogmaals uit de confrontaties tussen de overheid, milieubeweging en de boerenorganisatie Boerenbond. Met blokkades van verschillende grote Vlaamse steden protesteerden de boeren tegen de voorstellen van Vlaams minister van Landbouw Vera Dua. Die wil 54% van het Vlaamse grondgebied afbakenen als "kwetsbaar gebied", in een schuchtere poging om te voldoen aan de Europese nitraatrichtlijn. Toch is zelfs die maatregel nog niet streng genoeg om de waterkwaliteit te verzekeren.

Dat blijkt uit een aantal recente studies van de Universiteit Gent, de VMM en uit een rapport van de Conferentie van Noordzeeministers. België is het enige land dat er niet in geslaagd is om de nitraten afkomstig uit de landbouw terug te dringen. De verschillende MestActiePlannen, de eeuwigdurende ruzies tussen overheid en boerenorganisaties, het brengt allemaal geen zoden aan de dijk.

Uit een onderzoek van de Universiteit van Gent blijkt dat 70% van het ondiepe grondwater in Vlaanderen totaal ondrinkbaar is door een teveel aan nitraten. Toch wil de Boerenbond niet horen van ingrijpende maatregelen om de vermessing van ons milieu tegen te gaan. Volgens de Boerenbond, ondertussen uitdrukkelijk gesteund door Vlaams minister-president Dewael, duidt Dua meer aan dan nodig is. Dat is duidelijk in tegenspraak met een aantal recente studies, waaruit blijkt dat de waterkwaliteit in Vlaanderen alarmerend slecht blijft. Om zowel de volksgezondheid als de natuur te beschermen moeten de kwetsbare zones net verder uitgebreid worden, in plaats van ingekrompen.

Het overleg dat de laatste maanden plaatsvond met landbouwers, BBL en Natuurpunt bracht meer argumenten aan die pleitten voor een drastische uitbreiding van de door de minister voorgestelde kwetsbare gebieden, dan voor een inkrimping. Volgens een studie van de Universiteit van Gent in opdracht van de Vlaamse milieudirectie is 70% van het ondiepe grondwater in Vlaanderen ondrinkbaar geworden door een teveel aan nitraten. Veel van de meetpunten van het grondwater met overschrijdingen van de norm zijn gelegen in gebieden die totnogtoe niet als kwetsbaar werden weerhouden. Reden hiervoor is dat bij het tekenen van de kaarten enkel rekening gehouden werd met actuele overschrijdingen in het oppervlaktewater, niet in het grondwater. En er zijn nog meer onvolmaaktheden die tot gevolg hebben dat de oppervlakte kwetsbare gebieden onderschat is. Zo vereist de nitraatrichtlijn dat rekening gehouden wordt met effectieve én dreigende overschrijdingen. Met andere woorden: alle "kwetsbare"

Op dit moment
telt Vlaanderen
meer dan
7 miljoen
varkens.
Er zijn slechts
6 miljoen
Vlamingen

gebieden moeten worden aangeduid en niet alleen de "gekwetste" gebieden waar de vervuiling nu reeds toegeslagen heeft.

Ook werd in het nieuwe voorstel van Dua nog geen rekening gehouden met het criterium "eutrofiëring", de overvoeding van natuurlijke ecosystemen door een teveel aan voedingsstoffen. Die eutrofiëring kan reeds optreden bij concentraties die veel lager liggen dan de drinkwater-norm waaraan nu werd getoetst. Natuurgerichte normen voor fosfaat en nitraat worden op 90% van de meetpunten in Vlaanderen overschreden. Trouwens, al in 1998 kwam de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) tot de conclusie dat gans Vlaanderen als kwetsbaar gebied moest worden aangeduid. Een stelling die later overgenomen werd door het studiebureau ERM dat in opdracht van de Europese Commissie de omzetting van de nitraatrichtlijn heeft onderzocht. De Commissie bevestigde in haar met redenen omkleed advies van 9 november 1999 aan ons land dat "gezien het algemeen verspreide intensieve bodemgebruik in de landbouw en de algemene, homogene en zeer zware druk van de meststoffen en effluënten van de veeteelt in Vlaanderen het gehele grondgebied van het Vlaams Gewest als kwetsbare zone lijkt te moeten worden aangewezen."

Noordzee

Ook van een andere kant komt er kritiek op het Vlaamse en Belgische mestbeleid. Eind maart vond in Bergen (Noorwegen) de vijfde Internationale Conferentie over de Bescherming van de Noordzee plaats. Naar aanleiding van de conferentie is een "vooruitgangsrapport" opge maakt, waarin de evoluties ten opzichte van de vorige ministerconferenties wordt beschreven. "Vooruitgangsrapport" is voor ons land misschien een ongelukkige term. Uit het rapport blijkt namelijk dat België geenszins zijn afspraken nakomt inzake de terugdringing van vermestende stoffen in het afwatergebied van de Noordzee. Volgens het vooruitgangsrapport is België het enige Noordzeeland waar de stikstofverliezen uit diffuse bronnen (landbouw) nog zijn gestegen, en dit met 15% in de periode 1985-2000. Andere landen die ook gekend staan om hun intensieve, grondloze veehouderij zijn er wel in geslaagd om de stikstofvervuiling vanuit de landbouw drastisch terug te dringen. Zo tekende Nederland tekende een 43% reductie op, Denemarken 36%.

In Vlaanderen kon, ondanks de verdergaande zuivering van huishoudelijk en industrieel afvalwater, de totale stikstofvervuiling met slechts 19% worden afgebouwd. Dat is veel minder dan de in vorige ministerconferenties overeengekomen 50% die nodig werd geacht om de eutrofiëringsproblemen in de Noordzee aan te pakken. De toenemende vervuiling door de landbouw doet dus alle andere inspanningen teniet. De Europese Commissie zal zeker en vast het rapport van de Noordzeeministerconferentie als extra argument aanhalen om haar eis tot afbakening te staven.

Zoiets is helemaal niet onoverkomelijk, wat de Boerenbond en Dewael ook beweren. Zowel Nederland als Duitsland hebben geopteerd voor een volledige aanduiding van hun grondgebied als kwetsbaar gebied; Frankrijk duidt het afwatergebied naar de Noordzee als kwetsbaar aan (d.i. het volledige noorden en oosten van het land); Groot-Brittannië heeft aangekondigd tussen de 80 en 100% van het grondgebied te zullen aanduiden. Al die landen komen daarmee de nitraatrichtlijn en tevens de verbintenis van de vierde Noordzeeministerconferentie na.

Alternatieve vormen om mest uit te rijden zijn slechts een beperkte oplossing

Door haar besluiteloosheid speelt de Vlaamse regering een gevaarlijk spel. Als de nitraatrichtlijn niet tijdig en correct wordt toegepast, dreigen de Europese subsidies voor plattelandsontwikkeling – ten belope van zo'n 200 miljoen euro – verloren te gaan. Door het wegvallen van de steun zullen op de eerste plaats de meest kwetsbare en de meest milieuvriendelijke boeren getroffen worden: zij die omschakelen naar biologische landbouw of beheersovereenkomsten afsluiten voor de aanleg of het onderhoud van kleine landschapselementen. Daarnaast dreigt ook nog eens een veroordeling door het Europese Hof van Justitie met bijhorende boetes tot gevolg. Geldelijke sancties en boetes zijn trouwens niet de enige gevaren van een laks mestbeleid. De nitraten in het grondwater maken het ongeschikt voor consumptie. Nitraten worden in het lichaam omgezet tot nitrieten, die erg kankerverwekkend zijn.

Schuldig verzuim

De natuur- en milieuorganisaties betreuren het ten zeerste dat de regering – ondanks herhaaldelijk aandringen – de afbakeningsoefening steeds voor zich heeft uitgeschoven. Daardoor is er nooit ernstig werk gemaakt van het terugdringen van de overbemesting van ons milieu en het wegwerken van het mestoverschot. Milieu, natuur en landbouwers mogen niet de dupe worden van dat schuldig verzuim. Reeds in 1998 boden BBL en Natuurpunt in het Vlaams parlement aan om, in een scenario waarin gans Vlaanderen als kwetsbaar wordt aangeduid, mee te werken aan een derogatieverzoek om voor die gewassen die effectief meer meststoffen kunnen onttrekken, hogere bemestingsnormen toe te laten. Zo'n afwijkingsprocedure werd in de nitraatrichtlijn zelf voorzien en werd onder meer door Denemarken reeds succesvol doorlopen. De uitgestoken hand van de milieu- en natuurorganisaties werd echter niet gegrepen. Nochtans kon volgens het door de milieubeweging voorgestelde "milieu-MAP" toen meer mest op de Vlaamse bodem afgezet worden dan in het scenario dat nu op tafel ligt waarbij zowat de helft van Vlaanderen als kwetsbaar wordt aangeduid zonder dat voor bepaalde gewassen derogaties zijn verkregen.

Niet alleen de boeren zelf moeten meer inspanningen leveren. Het principe "de vervuiler betaalt" moet voor iedereen gelden, dus ook voor de landbouwers. Ook de invoerders en producenten van veevoerders moeten hun duit in het zakje doen. Zij zouden mee moeten betalen voor de – momenteel nog erg dure – mestverwerking. Via

zo'n "terugnameplicht" voor veevoederproducenten worden niet alle milieulasten bij de boeren zelf gelegd, maar stelt men ook de agrobusiness verantwoordelijk. Uiteindelijk zijn zij het die ons mestoverschot via de veevoerders invoeren.

Terug naar de Boerenbond nu. Die speelt in heel het verhaal een dubieuze rol. Voortdurend beweert zij dat milieubeweging en overheid de boeren willen "nekken". Daarmee probeert ze te verhullen dat net door haar beleid in het verleden en onwil om te onderhandelen, de boeren momenteel in een zeer penibele situatie zijn beland. Omdat ze niet tijdig voldoende mestverwerking voorzien hebben en bij het instandhouden van de veestapel, zullen veel boeren het heel zwaar hebben om de nieuwe bemestingsbeperkingen na te komen. Ook het gedrag van Vlaams minister-president Dewael is in deze zaak onbegrijpelijk. Hij beloofde de boeren – na informeel overleg – dat er van de 54% van Dua geen sprake zou zijn.

De afbakening van gans Vlaanderen als kwetsbaar betekent geenszins een "onrechtmatige bestraffing" voor onze Vlaamse boeren. Integendeel: het is een voorzorgsmaatregel die ons op dezelfde lijn plaatst als alle anderen Noordzeelanden en die ons in staat moet stellen om de vervuiling van grond- en oppervlaktewater en van onze Noordzee tot aanvaardbare proporties terug te dringen. Om dat te bereiken, zullen alle partijen inspanningen moeten leveren. De overheid moet voldoende financiële middelen voorzien om de boeren uit te kopen. De boeren zelf zullen de intensieve veeteelt moeten omruilen voor een duurzamere, minder vervuilende landbouw. Ofwel zullen ze enorm moeten investeren in mestverwerking. Al is dat iets dat de laatste jaren niet erg goed gelukt blijkt te zijn.

Vlaanderen mag niet langer zijn kop in de mest steken. Zij die ervan blijven uitgaan dat de Europese soep niet zo heet gegeten zal worden als ze wordt opgediend, zullen uiteindelijk bedrogen uitkomen. België zal veroordeeld worden door het Europees Hof van Justitie en dat gaat een bom geld kosten. Wie nu niet reageert draagt mee de verantwoordelijkheid voor de sociale drama's van diegenen die tegen beter weten in nu de verkeerde investeringsbeslissingen nemen.

<<http://odin.dep.no/md/nsc/report/022001-990321/index-dok000-b-n-a.html>>

RIO+10 MOET DE WERELDTOP VAN DE IMPLEMENTATIE VAN AGENDA 21 WORDEN

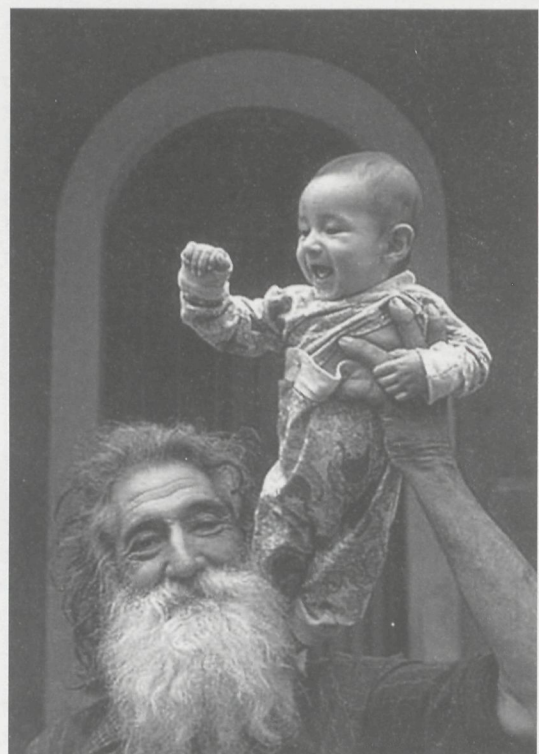
Vorbereiding wereldtop Johannesburg komt traag van de grond

Eind augustus start de Wereldtop voor Duurzame Ontwikkeling te Johannesburg, de Rio+10 top. Tien jaar na de VN-Conferentie rond Milieu en Ontwikkeling in Rio de Janeiro moet er eindelijk een doorbraak komen in de implementatie van de verbintenissen die in Rio goedgekeurd werden. Van duurzame ontwikkeling is in die 10 jaar nog niet veel in huis gekomen. "Wat is de stand van zaken enkele maanden voor deze belangrijke wereldtop?" vraagt **Saar Van Hauwermeiren** zich af.

De Wereldtop te Rio in '92 leidde tot een verklaring van Rio met een aantal belangrijke beginselen voor duurzame ontwikkeling, zoals bijvoorbeeld het voorzorgsbeginsel, het participatiebeginsel, het beginsel van de integratie van milieubescherming in het ontwikkelingsproces. Ook werd Agenda 21 vastgelegd, de neerslag van een mondiale consensus en politieke stellingname op het hoogste niveau rond samenwerking op het gebied van ontwikkeling en milieu. Verder leidde Rio tot het Klimaatverdrag, het verdrag inzake biologische diversiteit, en de Bossenverklaring. De Wereldtop over Duurzame Ontwikkeling die deze zomer plaatsvindt wil een balans opmaken van Agenda 21 en tegelijk een nieuwe input geven voor de realisatie van de Rio-overeenkomsten. Koffi Annan, de secretaris-generaal van de VN, publiceerde in januari dit jaar ter voorbereiding van Johannesburg een rapport *Implementing Agenda 21*, waarin een evaluatie wordt gemaakt van de uitvoering van de Rio-engagementen en waarin beleidsvoorstellen worden geformuleerd om de implementatie te versnellen. Armoedebestrijding, duurzame productie en consumptie, bescherming van ecosystemen en de nood aan een institutioneel kader voor duurzame ontwikkeling krijgen in het rapport bijzondere aandacht. Uit het rapport blijkt dat er nog heel wat werk aan de winkel is om wereldwijd tot duurzame ontwikkeling te komen.

Eind vorig jaar organiseerde het Vlaams Overleg Duurzame Ontwikkeling i.s.m. een aantal van haar ledenorganisaties ter voorbereiding van RIO+10 een driedaagse internationale conferentie rond drie specifieke thema's: ecologische schuld, klimaatsproblematiek en duurzame handel. Het verslagboek van deze conferentie is vanaf april te verkrijgen bij VODO, tel: 02/536.19.42. Een beknopt VODO-memorandum rond RIO+10 wordt uitgewerkt door een werkgroep bestaande uit verschillende lidorganisaties van VODO. Dit memorandum is vanaf 20 april beschikbaar.

De vier milieufederaties, BBL, IEW, IEB en BRAL werken tegen de prepcom 4 een gezamenlijk standpunt uit rond een aantal thema's en principes die cruciaal zijn voor een beleid duurzame ontwikkeling. Eind mei beschikbaar bij BBL.

Tien jaar na de VN-conferentie in Rio de Janeiro is de kloof tussen arm en rijk alleen nog maar gegroeid

De voorbereidende VN-vergaderingen voor de Wereldtop, de zogenaamde 'Prepcoms' vorderen slechts langzaam in het vastleggen van de agenda voor Johannesburg. Slechts op Prepcom 4, de Ministeriële conferentie in Bali eind mei - begin juni 2002, zal de officiële agenda en een politiek document voor Johannesburg goedgekeurd worden. Prepcom 2 die doorging in New York, leidde wel reeds tot de 'Chairman's Paper', die de basis zal vormen voor de verdere besprekingen tijdens de voorbereidende vergaderingen. Maar de verbintenissen en doelstellingen in deze paper zijn nog vrij vaag en vrijblijvend. Een belangrijk hoofdstuk over het versterken van het internationale milieubeheer en beheer duurzame ontwikkeling werd zelfs nog niet besproken. Het gaat hier o.a. over de nood om de VN-instellingen te versterken, vnl. UNEP, zodat die op termijn kan uitgroeien tot een krachtadige milieuoorganisatie op wereldvlak. Ook de eventuele oprichting van een wereldorganisatie voor duurzame ontwikkeling zou de coherentie tussen de verschillende conventies en instellingen kunnen verzekeren. De discussie rond de verhouding tussen de verschillende internationale instellingen is in het kader van mondiaal beheer voor duurzame ontwikkeling nog vrij recent. Tijdens Prepcom 3 in april zal er nog een harde noot te kraken zijn.

Naast het uitwerken van een actieplan om Agenda 21 zo snel mogelijk uit te voeren - dit

Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling organiseert een symposium ter voorbereiding van de Wereldtop voor Duurzame Ontwikkeling in Johannesburg: "Duurzame productie en consumptie, een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid".
Plaats: Brussel, Paleis voor Congressen
Wanneer?: woensdag 24 april 2002

De FRDO organiseerde reeds in juni vorig jaar een symposium "Rio+10, de kloof tussen verbintenissen en beleid". Toen ging de hoofdaandacht naar een analyse van de belangrijkste hinderpalen voor duurzame ontwikkeling in België en de formulering van beleidsvoorstellen. Nu wil de raad als tweede stap een aantal initiatieven nemen die de regering en de civiele samenleving aanzetten een actieve rol te spelen met het oog op het welslagen van de Top in Johannesburg. In dit kader organiseert de FRDO een symposium over duurzame productie en consumptie, waarbij de band gelegd wordt met een rechtvaardige verdeling van de natuurlijke rijkdommen, in de wereld. In de voormiddag zullen een aantal samenwerkingsprojecten van stakeholders m.b.t. duurzame productie en consumptie voorgesteld worden. In de namiddag zal de FRDO haar prioriteiten voor Johannesburg voorstellen – op dit ogenblik wordt er gewerkt aan een advies-, gevolgd door een debat en een slottoespraak door Guy Verhofstadt. Informatie en inschrijvingen: www.frdo-cfdd.be

noemt men resultaat van het type I - wordt gedurende het voorbereidingsproces opvallend veel belang gehecht wordt aan zgn. 'partnerships' voor duurzame ontwikkeling. Deze 'resultaten van het type II' verwijzen naar specifieke projecten tussen maatschappelijke actoren, o.a. met de bedrijfswereld die er kunnen voor zorgen dat er meer middelen voor de uitvoering van Agenda 21 vrijkomen. Er moet over gewaakt worden dat deze "partnerships" de overheid niet ontslaan van hun verantwoordelijkheid om een degelijk beleid duurzame ontwikkeling te voeren en er moeten duidelijke criteria vastgelegd worden voor dergelijke projecten.

Zwakke externe dimensie van de Europese duurzaamheidsstrategie

Als voorbereiding voor de Europese inbreng op de Top van Johannesburg maakte de Europese Commissie in februari de externe dimensie van de Europese Duurzaamheidsstrategie bekend. Dit externe luik stelt doelstellingen en acties vast m.b.t. het duurzaam maken van handel, m.b.t. globalisering, internationale armoedebestrijding, het duurzaam beheer van natuurlijke rijkdommen en milieu in de wereld, het coherent maken van de verschillende Europese beleidsvelden, en ook m.b.t. instrumenten om duurzame ontwikkeling te financieren. De doelstellingen en acties zijn echter heel vaag geformuleerd in de strategie, en er is meestal geen deadline aan verbonden. Dergelijke strategie zal er niet kunnen toe bijdragen dat de zgn "implementatiekloof" gedicht wordt. Het feit dat de externe dimensie afzonderlijk uitgewerkt werd van het interne luik, dat vorig jaar enkel voor het

interne EU-beleid een duurzaamheidsstrategie vastlegde, bewijst bovendien dat de Europese Commissie nog te weinig de link legt tussen intern en extern beleid. Het getuigt ook van een gefragmenteerde benadering van duurzame ontwikkeling. Het is duidelijk dat het Europese beleid rond bv. landbouw en energie duidelijk zijn sporen nalaat op de rest van de wereld.

Implementatiekloof ook in België

Voor België ziet het ernaar uit dat men de officiële agenda voor Johannesburg afwacht – die na Prepcom 4 duidelijk zal zijn – alvorens men een officieel standpunt bekend maakt. Ondertussen is het te betreuren dat het Federaal Rapport Duurzame Ontwikkeling niet klaar zal zijn voor de Top in Johannesburg. Zo'n rapport moet – volgens de wet betreffende de coördinatie van het federale beleid, inzake duurzame ontwikkeling van 1997 – tweejaarlijks gepubliceerd worden om het tot nu toe gevoerde federale duurzaamheidsbeleid te analyseren. Ook beschrijft zo'n rapport de sociale, ecologische en economische aspecten van de bestaande toestand in België en wordt er aan toekomstverkenning gedaan. Het rapport laat echter al maanden op zich wachten. Het zou nochtans een reflectie kunnen geven van de manier waarop een land zich ontwikkelt

In het kader van de Wereldtop voor Duurzame Ontwikkeling bracht de MiNa-Raad op 7 maart een eerste advies uit rond de rol van Vlaanderen m.b.t. duurzame ontwikkeling. Een tweede advies volgt in mei. Zie www.minaraad.be.

en de effecten hiervan op wereldschaal. België heeft, althans op federaal niveau, sterk vooruitgang geboekt in het ontwikkelen van een institutioneel kader om opvolging te geven aan de Rio-akkoorden (zie o.m. federaal Plan, Federale Raad Duurzame Ontwikkeling, Federaal rapport, Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling), maar we zien nog veel te weinig concrete uitvoering van het geplande beleid. ■

**LAGAE
HOUT**

**FSC Hout
staat voor hout uit een
duurzaam beheerd bos.**

Onvoldoende beschikbaar?

**Met onze materialen
bouwt u
een volledig FSC-huis!**

Volgende materialen verkrijgbaar:

- constructiehout
- terrashout en buitentoepassingen
- plaatmateriaal
- hout voor binnentoepassingen
- plankenvloer

FSC Hout

LAGAE HOUT nv
 GRAAF KAREL DE GOEDELAAN 32
 8500 KORTRIJK
 Tel. 056 22 14 29 • Fax 056 20 32 80
www.lagae.be • info@lagae.be

Vragen?

© FSC info: 056 23 08 34

FSC Trademark © 1996 Forest Stewardship Council A.C.
 FSC Hout is afkomstig uit goed beheerde bossen
 en is onafhankelijk gecertificeerd volgens richtlijnen van FSC

Reacties op artikels in Milieurama kan
 u kwijt op milieurama@bblv.be,
 of op het BBL-secretariaat
 Tweekerkenstraat 47, 1000 Brussel.

fax: 02.230.53.89

Bezoek ook onze website
www.bondbeterleefmilieu.be

Mark en het broeikaseffect

Computers

De technologische revolutie blijft maar duren. Computers worden steeds sneller, performanter en kleiner. Maar terwijl ze eigenlijk maar een deel van het dagelijks leven vormen, zijn zij ook een zoveelste milieuprobleem.

Belgische gezinnen bezitten samen vier en een half miljoen computers. Vier en een half miljoen computers zijn goed voor 32

miljoen liter ruwe olie om al het plastic te vervaardigen. Staan ze allemaal tegelijkertijd aan, dan is er een elektriciteitscentrale nodig van 900 MW om hen te voeden, of ongeveer één nucleaire eenheid van de kerncentrale in Doel.

De grote energieslokop van een computer is het scherm, met ruim 80% van het energiegebruik van de hele computer. Een

screensaver wekt de valse indruk dat het energie bespaart. Het scherm gebruikt evenveel of zelfs meer energie wanneer de screensaver aan staat. Wat je kan doen, is het scherm uitzetten vanaf het moment dat je de computer vijf minuten niet meer gebruikt. Of gebruik de slaapfunctie van de computer. Die zorgt er voor dat uw scherm op lagere toeren draait, wanneer de computer een korte tijd niets verwerkt.

DE COMPUTER SLAAPFUNCTIE
STOND NOG NIET
HELEMAAL OP PUNT

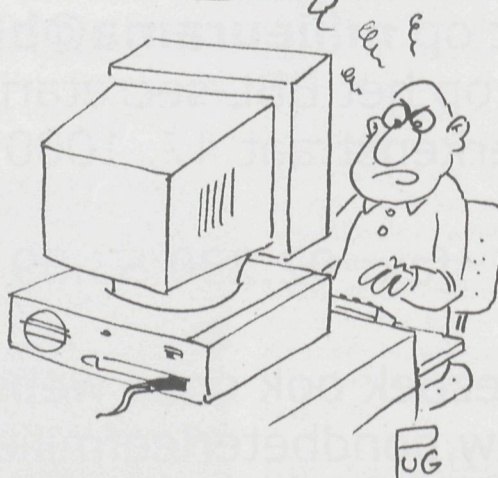
80% VAN HET ENERGIEGEBRUIK
VAN DE COMPUTER GAAT
NAAR HET SCHERM

HIJ GING ZIJN COMPUTERGEBRUIK
DRASTISCH VERMINDEREN

ACH, IK HEB AL uren
LIGGEN CHATTEN
OVER HOE IK MIJN
COMPUTERGEBRUIK
KAN VERMINDEREN

EUROPEES ECONOMISCH, SOCIAAL EN MILIEUBELEID VERTOONT TOTAAL GEBREK AAN SAMENHANG

't Is een lange weg van Gotenburg tot Barcelona

Tekst: Saar Van Hauwermeiren

De Europese Raad van Barcelona op 15 en 16 maart 2002 was voor de milieubeweging een enorme teleurstelling. Vorig jaar voegde de Europese Raad van Gotenburg nadrukkelijk de milieudimensie toe aan het zogenaamde Lissabon-proces, de strategie voor economische en sociale vernieuwing van de Unie. Voortaan zouden niet enkel de economische en sociale doelstellingen, maar ook de bevordering van duurzame ontwikkeling onderwerp zijn van de jaarlijkse voorjaarsbijeenkomst van de Europese Raad. Niets bleek echter minder waar in Barcelona.

Tijdens de Europese Raad van Gotenburg vorig jaar werd het beginsel bekrachtigd dat de economische, sociale en milieu-effecten van alle beleid in onderlinge samenhang moeten worden bestudeerd en bij de besluitvorming moeten worden meegewogen. De conclusies van Gotenburg waren een belangrijke stap voorwaarts voor de integratie van milieubeleid en duurzame ontwikkeling. Ze moesten de start zijn van een echt veranderingsproces. Het objectief van de Lissabon-strategie, namelijk om van de EU de meest competitieve en dynamische kennis-gebaseerde economie van de wereld te maken, met meer en betere jobs en grotere sociale cohesie, werd namelijk uitgebreid met een milieupeiler. De Top van Barcelona moest eigenlijk de eerste Europese Raad zijn waarbij de agenda van Lissabon aangevuld werd met de Europese Duurzaamheidsstrategie die in juni vorig jaar in Gotenburg werd

vastgelegd. Maar het jaarlijks samenvattend verslag van de Commissie aan de Raad over de uitvoering van de Lissabon-strategie beloofde al niet veel goeds. Van de vier in Gotenburg behandelde beleidsthema's zijn alleen klimaat en transport met enig zoeken terug te vinden. De thema's 'volksgezondheid' (o.a. chemische stoffenbeleid) en 'beheer van natuurlijke hulpbronnen' (o.a. duurzame landbouw en bescherming biodiversiteit) ontbreken helaas helemaal. Wat is de geloofwaardigheid en de status van de Raadsconclusies, als die niet opgevolgd worden?

Indicatoren

De Europese Raad van Barcelona heeft er bij de Commissie spijtig genoeg niet op aangedrongen haar werk voor de volgende voorjaarsbijeenkomst beter te doen. Er is geen enkele belangrijke nieu-

De Top van Barcelona is een maat voor niets geweest.

we beslissing genomen om de Europese duurzaamheidsstrategie te implementeren. De milieubeweging wil dat alle thema's van Gotenburg, inclusief de daaraan gerelateerde indicatoren aan bod komen in het volgende synthesesrapport. Dat wil ook zeggen dat de set van indicatoren moet verbeterd en uitgebreid worden. De Commissie zegt dat zij niet over relevante en actuele indicatorgegevens kan beschikken. Het Europees Milieuagentschap daarentegen, dat sterk werk leverde rond indicatoren, stak zijn kritiek op dergelijke stelling niet onder stoelen of banken. De Raad slaagt er ook niet in de sectorale strategieën voor de integratie van milieu in andere beleidsterreinen, het zgn. Cardiff-proces, verder te ontwikkelen en rekening te houden met de doelstellingen van het 6-de Milieuactieprogramma. Ook de zogenaamde "Sustainable Impact Assessment", of duurzaamheidstoets, laat op zich wachten. Nochtans kan dat een belangrijk instrument worden om de coherentie van het beleid te bevorderen. Er is echter nog geen concrete methodologie beschikbaar. In Gotenburg werd die nochtans beloofd tegen de Top van Laken. Maar ook in Barcelona bleven beslissingen over die duurzaamheidstoets uit. Een gemiste kans.

Wat met de Europese energiebelasting?

Misschien toch een – weliswaar nog onduidelijk – lichtpuntje. De conclusies van de Raad roepen de Ecofin-raad op om tegen december een overeenkomst te bereiken over de richtlijn "belasting van energieproducten". Maar dit dient wel gekoppeld te worden aan de liberalisering van de industriële energiemarkt. Het is daarom niet duidelijk of een Europese energietaks beperkt zou blijven tot industriële consumenten. Bovendien stellen de regeringsleiders dat het akkoord rekening moet houden met de situatie van het vrachtverkeer – dit duidelijk geïnspireerd door de protesten van het vrachtvervoer tegen de stijgende brandstofprijzen. Door dergelijke eventuele uitzonderingen is het dus nog maar de vraag of de richtlijn dus werkelijk een stap vooruit zal zijn voor het milieu.

Gemeenschappelijk standpunt van Europese milieuorganisaties, vakbeweging en sociale organisaties te Barcelona

Het Europees Milieu Bureau (EEB), de koepel van ca. 135 Europese milieuorganisaties bereidde samen met de Europese vakbeweging, ETUC, en het platform van Europese sociale organisaties haar inbreng voor de Europese Raad van Barcelona voor. In een gemeenschappelijke standpuntnota wijzen ze er onder andere op dat economische groei geen doel op zich mag zijn. De voorjaarsbijeenkomsten van de Europese Raad moeten streven naar sociale cohesie, gelijkheid, betere kwaliteit van het leven, werk voor iedereen en bescherming van biodiversiteit en natuurlijk hulpbronnen.

Zo zien de organisaties prijsbeleid als een belangrijk instrument om het transportbeleid in een meer duurzame richting te sturen. Ze pleiten ook voor een toename in publieke en private investeringen in onderzoek en technologieontwikkeling in de EU

m.b.t. duurzame ontwikkeling. Er wordt op gewezen dat investeringen in duurzame ontwikkeling tevens een hoog potentieel hebben om werkgelegenheid te creëren. ETUC, het Sociaal Platform en EEB pleiten samen voor een vergroening van de belastingen, waarbij de belasting van arbeid verschuift naar het gebruik van natuurlijke hulpbronnen. Uiteraard moet dit op een sociaal aanvaardbare manier doorgevoerd worden. Ze vragen tenslotte een meer participatief en transparante proces voorafgaand aan de voorjaarsbijeenkomsten van de Raad.

Het gemeenschappelijk standpunt "Making the economy work for sustainable development" van EEB, ETUC en Social Platform kan verkregen worden bij www.eeb.org, info@eeb.org. Meer informatie ook bij www.socialplatform.org en www.etuc.org.

BAKSTEENPRODUCENTEN TRACHTEN MILIEUWETGEVING AF TE ZWAKKEN, NOG MAAR EENS

Het stenen strijdperk

Steenbakkerijen zijn verweven met ons landschap.

Al van oudsher verwerken kleine bakkerijtjes Vlaamse klei tot bakstenen. Vooral in de Scheldestreek, waar volop Boomse klei gedolven wordt, is er een lange traditie van steenbakkerijen. Maar de kleinschalige steenbakkers zijn in de loop van de 20-ste eeuw vervangen door grote, vervuilende fabrieken. Nu proberen die zich te onttrekken aan de strenge Vlaamse regelgeving.

Bart Martens doet het verhaal.

Eén januari 1999 was een belangrijke mijlpaal voor het milieubeleid in Vlaanderen. Vanaf die datum dienden de bestaande inrichtingen uit heel wat industriële sectoren te voldoen aan de uitstootnormen voor nieuwe inrichtingen. Verschillende bedrijfsfederaties openden eind 1998 echter een succesvol lobbyoffensief richting Vlaamse regering om de aankomende normen af te zwakken of uit te stellen. Onder hen: de keramische sector, de producenten van dakpannen, baksteken, tegels en porselein. Zij slaagden erin

door politieke druk de strengere normen voor vier jaar uit te stellen. Wie dacht dat die vier jaar respijt de sector wel in staat zou stellen om de nodige investeringen in rookgasreiniging door te voeren, vergist zich. Opnieuw is een offensief op gang gebracht om de uitstootnormen af te zwakken voor die bedrijven die werken met de meest zwavelrijke en dus meest vervuilende klei. Via het Vlaams Economisch Verbond werd een aanvraag tot afwijking van de sectorale milieuvergunningsvoorwaarden ingediend. Vlaams minister voor leefmilieu Vera Dua moet zich binnenkort over het dossier buigen.

De sector van de steenbakkerijen baseert zich op een "Best Beschikbare Technieken"-studie (BBT) van de VITO om haar afwijkingsaanvraag te ondersteunen. Die studie – die mee door de sector werd aangestuurd – past de uitstootnormen aan in functie van het zwavelgehalte van de als grondstof gebruikte klei. Die ovens die bakken met een hoog zwavelige klei (bijvoorbeeld de ovens in de Rupelstreek die werken met klei uit de zogenaamde "Boomse kleilaag") mogen meer verzurende zwaveldioxide (SO_2) uitstoten. De VITO acht de kapitaalkracht van de bedrijven die met deze klei werken te klein om de dure investeringen in meer verregaande rookgasreiniging (bijvoorbeeld via een natte gaswassing) te betalen. Men gaat er met andere woorden van uit dat ook met de meest vervuilende grondstoffen gewerkt moet kunnen worden en dit zonder de rentabiliteit van de minst levensvatbare bedrijven in het gedrang te brengen. De milieunormen glijden op die manier af naar het niveau dat door de slechtste leerling van de klas nog net kan worden gehaald. Waar in andere sectoren (elektriciteitssector, vervoerssector) juist de keuze voor andere grondstoffen (zwavelarme steenkool en aardolieproducten) als een vorm van BBT wordt aanzien, wordt voor de steenbakkerijen de norm afgestemd op de meest vervuilende grondstoffen.

Uitstootvermindering bij steenbakkerijen wel goedkoop

Dat verdergaande rookgasreinigingstechnieken trouwens onbetaalbaar zouden zijn, wordt door verschillende feiten tegengesproken. In de eerste plaats blijkt uit de rapporten van het Internationaal Instituut voor Toegepaste Systeem Analyse (IIASA) dat de kosten voor de zuivering van een bijkomende ton SO_2 in de sector van de steenbakkerijen juist veel lager ligt dan in andere sectoren en het laagst ligt bij die bedrijven die werken met zwavelrijke klei. Onze internationale verplichtingen inzake de terugdringing van de verzurende uitstoot – in het bijzonder de uitstoot van SO_2 – kunnen dan ook op de goedkoopste manier nagekomen worden door juist te investeren in verdergaande rookgasreiniging in die steenbakkerijen die nu volgens de sector moeten worden ontzien.

Ten tweede blijkt uit recente vergunningsdossiers dat via investeringen in een halfnatte gaswassing de strengere normen die overeenkomstig de huidige Vlare-regelgeving van toepassing worden in

Bart Martens: "De steenbakkerijen gaan op hun eentje instaan voor een kleine 20% van de voor Vlaanderen toegekende uitstoot aan zwaveldioxide. Dit voor een sector die slechts voor 0,15% bijdraagt aan de Vlaamse werkgelegenheid."

Dirk Cleiren

2003, wel degelijk haalbaar en betaalbaar zijn. En dit zelfs voor die bedrijven die werken met de meest zwavelrijke klei. Zo leverde de Bestendige Deputatie van de provincie Antwerpen eind januari van dit jaar voor de steenbakkerij van Desimpel in Niel een milieuvergunning af waarin als bijzondere vergunningsvoorwaarde een emissiegrenswaarde voor zwaveldioxide werd opgelegd die lager ligt dan de norm die in de huidige Vlaremen voor 2003 wordt opgelegd aan de installaties die werken met de minst zwavelrijke klei! De opgelegde norm – waarvan de leverancier van de halfnatte gaswassing garandeert dat ze kan gehaald worden – ligt zelfs lager dan de algemene Vlaremen-uitstootnorm voor zwaveldioxide. Ook voor andere pollutanten garandeert de halfnatte gaswassing een lagere uitstoot. Zo zal ook de uitstoot van stof en zoutzuur lager liggen indien gebruik wordt gemaakt van deze techniek. De techniek van de halfnatte gaswassing, werd ook aangevraagd in een nieuwe vergunning voor de steenbakkerij van Desimpel in Terhaegen-Rumst.

BBT achterhaald

Deze twee vergunningendossiers tonen dan ook aan dat de BBT-studie van 1999 – waarop de sector zicht baseert om een versoepeling van de Vlaremen-normen te bedingen – achterhaald is. De uitstootnormen die in de huidige Vlaremen worden voorgesteld voor het verzurende zwaveldioxide, zijn met de huidige stand der techniek zonder meer haalbaar. Er is met andere woorden geen enkele reden meer om in te gaan op de afwijkingsaanvraag van de sector. Meer zelfs: men kan afstappen van de soepeler norm voor de meer zwavelhoudende kleisoorten en alle inrichtingen de uitstootnorm van 500 mg/m³ opleggen. Als toch zou ingegaan worden op de afwijkingsaanvraag van de sector, dan komen onze internationale verplichtingen inzake de vermindering van de verzurende uitstoot in het gedrang. Zo werd in de richtlijn nationale uitstootplafonds (2001/81/EG) de uitstoot voor zwaveldioxide in ons land begrensd op 99 kiloton vanaf 2010, wat neerkomt op een reductie met meer dan 74% ten opzichte van de uitstoot van 1990. Dit bindend plafond werd tussen de verschillende gewesten verdeeld en binnen

De steenbakkerijen beweren dat ze de strenge Vlaamse normen onmogelijk kunnen halen. Dat is, met de huidige stand der techniek, een foutieve stelling.

het Vlaams gewest indicatief tussen de verschillende sectoren. Voor de sector van de steenbakkerijen werd een plafond van 11 kiloton overeengekomen, met een streefcijfer van 5,46 kiloton. Als de Vlaamse regering het verzoek van de sector tot versoepeling van de normen inwilligt en alle bedrijven blijven operationeel, dan wordt dit met de sector afgesproken emissieplafond overschreden en blijft de streefwaarde ver buiten bereik. De steenbakkerijen zouden dan op hun eentje instaan voor een kleine 20% van de voor Vlaanderen toegelaten uitstoot aan zwaveldioxide. Dit voor een sector die slechts voor 0,15% bijdraagt aan de Vlaamse werkgelegenheid. Vijf oventjes zullen dan 5% van de maximale zwaveldioxide uitstoot in Vlaanderen voor hun rekening nemen. Dit gaat vanzelfsprekend ten koste van de ontwikkelingsmogelijkheden binnen andere sectoren. Die zullen de extra uitstoot van de steenbakkerijen moeten compenseren door te investeren in veel duurere rookgasreinigingstechnieken of zullen van verdere groei moeten afzien. De reductiekost bij de steenbakkerijen ligt immers gevoelig lager dan de

gemiddelde reductiekost in de Vlaamse economie en ligt zelfs lager dan de kost van de milieuschade die door de niet gereduceerde uitstoot wordt veroorzaakt.

Om een beperkt aantal werkplaatsen te redden – die door de nieuwe rookgasreinigingstechnieken althans door de milieuwetgeving niet eens meer in het gedrang komen – wordt dus een veelvoud van andere (veelal toekomstige) werkplaatsen opgeofferd. Vanuit macro-economisch en maatschappelijk oogpunt is dat volkomen onverantwoord. Het is betreurenswaardig dat het Vlaams Economisch Verbond (VEV) en de vakbonden zich daarin laten meeslepen en voor de eerste de beste sector die daarom vraagt, ten koste van andere sectoren, versoepelingen van de uitstootbeperkingen mee gaan ondersteunen. Of hoe ook bij vakbonden en werkgevers een vorm van het "not in my backyard"-syndroom heeft toegeslagen: internationaal opgelegde milieuverbeteringen zijn goed, maar niet in mijn bedrijf of niet in mijn sector.

"De stofzuiger staat hier nooit stil"

Leven naast een steenbakkerij is geen lachertje. Ramen kunnen nooit open van de stank. In de tuin barbecuen in de zomer, vergeet het maar. Heel het huis vol stof. Kinderen en bejaarden die heel vaak last van de luchtwegen hebben. Het zijn maar enkele problemen waar de burens van een steenbakkerij mee te kampen hebben. In Vlaanderen vechten verschillende vzw's tegen de overlast van steenbakkerijen: vzw Ons Streven in Tielrode en Actiegroep Leefmilieu Rupelstreek. Ook Steendorp, aan de Scheldeoever, kent een lange traditie van steenbakkers, en activisme. Omdat de bodem er rijk is aan Boomse klei, verwerkten de bakkers makkelijkheidshalve de klei dicht bij de kleiputten. De eerste steenbakkers waren kleinschalig en veroorzaakten relatief weinig last. Maar in de loop van de 20-ste eeuw vestigde zich een groot bedrijf de nv Swenden vlak aan de rand van het dorp. Die steenbakkerij zorgt momenteel voor een grote overlast voor de vijftienhonderd gezinnen die Steendorp rijk is. Marijke De Roeck, actief in de vzw Steendorp, vertelt: "Het grootste probleem met de steenbakkerij in Steendorp is de inplanting ervan. De steenbakkerij ligt een stuk dieper dan het dorp. Dat maakt dat de schoorstenen van de bakkerij hun gassen uitbraken net op de hoogte van de woon-

huizen. Komt daarbij dat de steenbakkerij ten zuidwesten van het dorp ligt. Op een gemiddelde dag, met een gemiddelde wind die komt uit het zuidwesten, krijgen we dus alle rook over ons heen." Verschillende MER-studies hebben het probleem al aangekaart, momenteel nog steeds zonder gevolg. De rook die over het dorp vliegt, maakt de bewoners het leven erg zuur. "Je kan hier in de zomer de was niet buitenhangen, zonder dat je ze vuil en smerig terug binnenhaalt," vertelt Marijke De Roeck. "Ook binnen in huis is altijd stof aanwezig. Ik denk dat de stofzuigers van Steendorp de hardst werkende van heel Vlaanderen zijn." Het stof is slechts één aspect van de hinder van de steenbakkerij. Ook de stank die uit de schoorstenen komt, maakt het leven in Steendorp ondraaglijk. Marijke De Roeck: "Je moet weten dat de Boomse klei heel erg zwavelhoudend is. Bij het bakken komt een groot deel van die zwavel vrij. Dag in dag uit stinkt heel het dorp naar de zwavel. Op erge dagen is het alsof je in de hel woont." In Steendorp zijn vreemd genoeg nog nooit officieel metingen uitgevoerd. Verderop, in Tielrode, is dat wel al gebeurd. Daar heeft de Vlaamse Milieumaatschappij VMM zeer hoge waarden gevonden voor dioxines en fluor in de lucht – beide erg giftige stoffen. "Daar heeft

'onze' steenbakkerij alles mee te maken," zegt Marijke De Roeck. "In de buurt is er geen enkele andere bron van zwavelhoudende stoffen of fluor te vinden." De hinder van de steenbakkerij blijft niet zonder gevolgen voor de inwoners van Steendorp. Heel wat ouderen en kinderen hebben er last van aandoeningen aan de luchtwegen. Marijke De Roeck: "Bij de apothekers in de buurt is er constant een tekort aan aerosols. Zoiets kom je in Vlaanderen bijna nergens tegen. Wat mij tegen de borst stuit, is dat daar nog nooit uitgebreid onderzoek naar gevoerd is." Niet iedereen blijft zo koppig strijden als de activisten van vzw Steendorp. De laatste jaren zijn al heel wat mensen weggetrokken. Veel huizen staan te koop, aan lage prijzen. Ook de school loopt stilaan leeg. "Nochtans heeft Steendorp heel wat te bieden," vertelt Marijke De Roeck. "Er zijn veel mogelijkheden tot recreatie. Het is een prachtige landelijke gemeente in het Scheldeland, met veel heuvels en groen. Die schoonheid, alhoewel bedolven onder een dikke laag stof, geeft ons de kracht om na al die jaren toch verder te blijven strijden."

Joris Gansemans

"MET BELGERINKEL NAAR DE WINKEL" WIL SHOPPERS VERLEIDEN MET DE FIETS TE GAAN WINKELN

Winkel je fit

Tekst: Jan Verschooren

Van 8 tot en met 19 mei loopt de zevende Week van de Zachte Weggebruiker. Tijdens deze mobiliteitsweek vraagt Komimo meer aandacht, promotie en maatregelen ten gunste van het verkeer te voet en per fiets. Bond Beter Leefmilieu lanceert tijdens de Week van de Zachte Weggebruiker het project "Met belgerinkel naar de winkel". Al meer dan 40 gemeentes hebben toegezegd de actie mee te organiseren.

In de tijd dat Johan Sauwens (VU) nog minister van Verkeer was, bestond er zoiets als de Week van de Fiets. Een hele week lang werden er acties georganiseerd om het gebruik van de fiets te promoten. Tijdens die week werd er in Antwerpen een betoging gehouden om de laksheid van het stadsbestuur inzake fietsbeleid aan te klagen. De eerste keer reden meer dan achtduizend naar het stadhuis van de koekenstad om hun ongenoegen te uiten over fietsinfrastructuur en veiligheid. Aan Sauwens werd ondersteuning gevraagd om het volgende jaar een groot fietsfeest in Antwerpen te bouwen. Sauwens kwam over de brug met geld, en het jaar nadien kwamen 25.000 fietsers naar Antwerpen gereden. Dit maal niet om te betogen, maar om te tonen hoe prettig de stad ook op de andere 364 dagen van het jaar zou kunnen zijn. In 2000, ondertussen was het feest een samenwerkingsverband tussen de Fietsersbond, de provincie Antwerpen, de stad en verschillende sponsors, reden duizenden fietsers door de Kennedytunnel en namen zo voor één dag de plaats van de auto in. Kleine anekdote: die dag waren er minder autofiles dan anders...

Terug naar 1995. Baldewijns (SP) heeft Sauwens opgevolgd als minister. Onder de vlag van KOMIMO (Koepel van milieu- en mobiliteitsverenigingen) werd er toen gedroomd van twee mobiliteitsweken. Eentje in het voorjaar gefocust op fietsers en voetgangers, en eentje in het najaar meer gericht op openbaar en gemeenschappelijk vervoer. Minister Baldewijns, een praktisch man, besloot Komimo de opdracht te geven om deze twee weken te organiseren. Omdat in de voorjaarsmobiliteitsweek ook de voetgangers hun plaats moesten krijgen, werd de naam Week van de Fiets, omgezet in de ietwat zware naam "Week van de Zwakke Weggebruiker". Die naam was geen lang leven beschoren, en veranderde naar "Week van de Zachte Weggebruiker". Dat was noodzakelijk om te benadrukken dat we niet zwak zijn, maar wel vriendelijk en zacht voor de aarde, het milieu en de mens. Pogingen om de naam te verbeteren, zoals de Week van de Slimme Weggebruiker, lukten niet. Wie een vlot-

Wat is Komimo?

Koepel van mobiliteits en milieuverenigingen. Leden zijn: Bond Beter leefmilieu, Fietsersbond, Langzaam Verkeer, Voetgangersbeweging, Taxistop, Bond van Trein-, Tram-, en Busgebruikers. Deze koepel organiseert elk jaar de Week van de Zachte Weggebruiker in mei en de Week van Vervoering in september. Een rondetafel over mobiliteit, fiets- en voetgangersprojecten, de Trein Tram Busdag, de Europese "Dag zonder auto mobiel in de stad" (Car Free Day), Openstraatdag, vormen een palet van acties waar ieder aan kan deelnemen naar smaak en zin. Ook scholen, gemeentebesturen, andere verenigingen en organisaties doen mee aan deze evenementen. Voor de complete agenda en meer informatie zie : www.komimo.be of kijk in de krant van de Week van de Zachte Weggebruiker die je in bibliotheken, school, bedrijf of bij je vereniging vindt.

te naam weet waarin voetgangers en fietsers vreedig worden verenigd mag het ons laten weten (zie kader). Verschillende professionele communicatiebureaus beten er hun tanden reeds op stuk.

De lidorganisaties die deel uitmaken van Komimo organiseren een resem projecten in die weken die allen enkele gemeenschappelijke kenmerken hebben. Zo tracht Komimo steeds positieve acties te voeren. Komimo demoniseert niet de vermetele autogebruiker, maar streeft naar het gebruik van het juiste vervoermiddel voor elke verplaatsing. Dit naargelang afstand, doel en persoonlijke situatie. Ook de auto heeft daar uiteraard zijn plaats in, liefst dan volgeladen met carpoolers of als gedeelde auto. De projecten streven er naar om de gebruikers andere vervoermiddelen te laten gebruiken dan ze gewend zijn. Dit om de voor- en nadelen ervan te ontdekken en over eventuele hinderpalen na te denken en oplossingen aan te reiken. Diegenen die zich reeds verplaatsen met de fiets, het openbaar vervoer of te voet, probeert Komimo een hart onder de riem te steken. Bovendien trachten we zoveel mogelijk organisaties, verenigingen, instanties, overheden en individuen te betrekken bij de discussies en de acties. Het project van Bond Beter Leefmilieu "Met Belgerinkel naar de Winkel" is een schoolvoorbeeld van dergelijke actie. Na enkel jaren te hebben proefgedraaid als pilootproject, wordt het dit jaar over gans Vlaanderen gelanceerd. Het is een samenwerking van gemeentelijke overheden, middenstandsorganisaties en middenstanders, verenigingen en natuurlijk de winkelende klanten zelf.

Vanaf 11 mei, na een spetterende lancering in Menen, kan je in een veertigtal gemeenten in Vlaanderen in de deelnemende winkels een spaarkaart krijgen. Telkens je naar de winkel gaat op de fiets, krijg je een stempel op je kaart. Met volle kaarten kan je op het einde van de actie een mooie prijs winnen, een fietskar bijvoorbeeld.

Winnen doen uiteindelijk alle deelnemers aan "Met belgerinkel naar de winkel". De klant in de eerste plaats. Die wint aan conditie door het fiet-

Siddesche Fotobrigade

"Met belgerinkel naar de winkel" toont dat fietsen aangenaam én nuttig kan zijn.

sen. Wie vaak fietst krijgt een betere weerstand en een sportief lichaam, en maakt dat de directe leefomgeving erop vooruitgaat. Fietsen is namelijk niet belastend voor het milieu, veroorzaakt lawaai noch geen vervuiling, veroorzaakt geen files, en bevordert het sociale contact. Op de korte afstand, die in 56% van de verplaatsingen in Vlaanderen maximum vijf kilometer bedraagt, is de fiets ook nog eens het snelste verplaatsingsmiddel. Deelnemers aan "Met belgerinkel naar de winkel" maken bovendien kans een fietskar te winnen. Daarmee wordt fietsend winkelen nog eenvoudiger.

De gemeente of stad wint ook. Door fietsend winkelen te promoten, krijgt de gemeente of stad een positief, verkeersveilig imago. Minder auto's betekenen minder kans op ongelukken. Daarbovenop zorgt de stad of gemeente voor een beter ruimtegebruik en een betere bereikbaarheid van de winkelcentra. Bovendien wordt er een draagvlak gecreëerd voor de verkeersmaatregelen die in vele gemeenten op stapel staan. Wie zowel de fiets als de auto als openbaar vervoer gebruikt en dus kent, heeft meer begrip voor de invoering van een stringent parkeerbeleid, snelheidstemperende maatregelen en circulatie plannen. Startende fietsers zijn meteen ook de ferventste voorstanders van heraanleg van kruispunten, zones dertig en meer fietsparkeerplaatsen. Ook, en niet in het minst, winnen winkeliers en handelaars. Hun winkels worden beter bereikbaar voor iedereen. Zo kunnen klanten makkelijker binnen, en kunnen die dus ook makkelijker geld uitgeven. Trouwens, uit Nederlandse studies blijkt dat fietsers gemiddeld tot 50 % meer geld uitgeven. Na het verkeersvrij maken van een aantal winkelcentra, stegen de inkomsten van de plaatselijke middenstand. Waarom dit zo is, is nog niet geheel duidelijk. Wel staat al vast dat de Nederlandse winkeliers hun fietsende klanten maar al te graag zien komen. Door de actie "Met belgerinkel naar de winkel" krijgen de handelaars zicht op hoeveel fietsers er daadwerkelijk naar de winkel komen. Daar bestaat namelijk nogal wat misverstand over. In de meeste gevallen wordt er meer gefietst dan verwacht. Op de website van Belgerinkel kan je alle informatie vinden die je wenst over het project, zowel als handelaar, gemeente of klant.

Surf naar www.bondbeterleefmilieu/belgerinkel.

**Met
belgerinkel
naar de winkel**

**Doe mee aan de belgerinkel-wedstrijd,
surf naar
www.bondbeterleefmilieu/belgerinkel.**

 **Bond Beter Leefmilieu
Vlaanderen vzw**
Koepel van Vlaamse milieuverenigingen

KOMIMO

Deze affiche zal in meer dan 40 Vlaamse gemeentes in de winkels hangen. De winkelier toont er mee deel te nemen aan de actie.

Geen broeikaseffect bij ons

Broeikasteffect ? Wat sommigen ook mogen beweren, het broeikaseffect is het milieuprobleem nr.1. Anders dan bij fossiele brandstoffen, levert het verbranden van hout geen bijdrage tot milieuverstoring. Duurzame bosbouw ligt in onze handen : gekapte bomen worden vervangen, groeien en produceren zuurstof. Mijn Tulikivi speksteenkachel verbrandt bovendien het hout optimaal (rendement > 90 % en < 0,1 % CO).

En geeft dat veel warmte ? Het is bij ons thuis altijd alsof de zon schijnt. Stralingswarmte is ook gezonder: de lucht wordt niet droog en stoffig. Vele astmatici voelen zich er beter bij.

Heb jij daar tijd voor ? We stoken de kachel iedere avond zo'n 2 uur. Hij werkt als een echte warmtebatterij. Tot de volgende avond blijft het prettig warm. Onze speksteenkachel is sneller warm en zuiniger dan andere accumulatie houtkachels.

Functioneel ? Wij kozen voor een bakoven en een warme zitbank. Tulikivi maakt meer dan 40 modellen met zandstraaltekeningen en ook maatwerk. Aansluiting op de CV of op zonnepanelen voor sanitair warm water is ook mogelijk.

En zijn prijs ? Voordeliger dan ik dacht. Wat een energiebesparing! Vraag snel meer informatie. Kost je niets.

Bel gratis : **0800-10.111**

DUTRY&Co

Zend nu deze coupon aan :
TULIKIVI BELGIUM
Vichestraat 147
B-8540 Deerlijk
tel: 056/ 77 60 90
fax: 056/ 77 42 94

TULIKIVI
Speksteen voor het leven

www.dutry.com
Uw internetgids naar sfeervolle warmte

Graag de gratis brochure (48 p) en het adres van mijn lokale Tulikivi vakhandelaar (totaal 35).

Naam :
Straat Nr :
Gem. en postcode :
Tel :

MLR 16/01

DE SAMENWERKING TUSSEN OVERHEID EN PRIVÉPARTNERS BIEDT HEEL WAT VOORDELEN, MAAR IS NIET ZONDER GEVAREN

Publiek-private samenwerking, een zegen of een vloek?

De overheid wordt bij het uitvoeren van haar beleid regelmatig geconfronteerd met een gebrek aan geld of personeel. Het opmaken van een ambitieus plan of het lanceren van nieuwe beleidsvoorstellen is één zaak, die plannen of voorstellen uitvoeren is vaak nog een ander paar mouwen. Daarom wordt door de overheid meer en meer beroep gedaan op de privé-sector om het overheidsbeleid mee uit te voeren en mee te betalen. Dat is de publiek private samenwerking, afgekort PPS.

Die samenwerking tussen overheid en privé biedt verschillende voordelen, maar verbergt ook heel wat gevaren, vindt **Erik Grietens**.

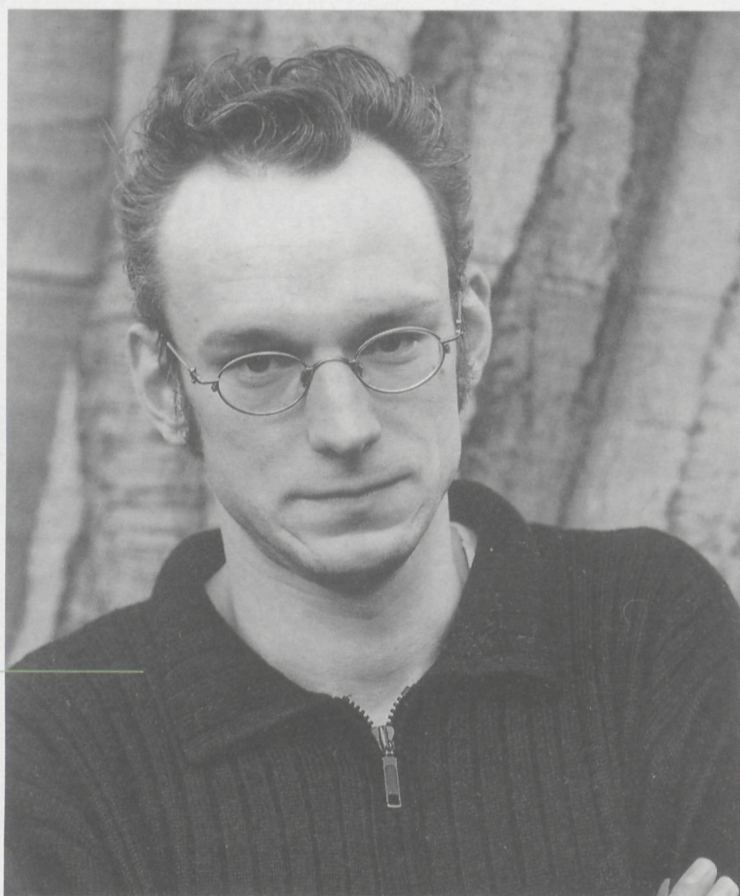
Een goed voorbeeld om het belang van publiek private samenwerking te illustreren is ruimtelijke ordening. Het beleid van de overheid inzake ruimtelijke ordening is in Vlaanderen tot nu vooral gebaseerd op structuurplannen, gewestplannen en het afleveren van vergunningen. De overheid legt in plannen een bestemming of functie voor een gebied vast (woongebied, industrieterrein, natuur- en parkgebied,...),

welke nadien moet worden gerealiseerd door de privé-markt, dit via het afleveren van bouwvergunningen. Het is natuurlijk onmogelijk dat de overheid zelf al die bestemmingen realiseert: een gemeentebestuur kan moeilijk zelf alle woonwijken vol gaan bouwen of alle natuurgebieden beheeren. Om tot een goede uitvoering van de plannen te komen is een goede samenwerking met de privé noodzakelijk. Die samenwerking kan gaan van grote vastgoedmakelaars die een grootschalig woningbouwproject in de stad realiseren tot een lokale natuurvereniging die in opdracht van een gemeentebestuur een natuurgebied beheert en openstelt voor het brede publiek.

Bij een goede publiek-private samenwerking hebben zowel de overheid als de private partner veel te winnen. Voor de privé-sector biedt PPS uiteraard de mogelijkheid om – met maatschappelijk verantwoorde projecten – winst te maken. Voor de overheid biedt PPS het voordeel dat projecten met een maatschappelijke meerwaarde door private steun sneller en vaak ook beter gerealiseerd worden. Door een goede samenwerking kan het succes van bijvoorbeeld stadsvernieuwing- of natuurontwikkelingsprojecten groter worden. Het voorbeeld van het bedrijvencentrum Noordoost-Antwerpen (zie kaderstuk) toont aan dat publiek private samenwerking projecten van de grond kan krijgen die een sterke impuls geven aan sociaal achtergestelde stadsbuurten. Zonder privé-inbreng zou dat waarschijnlijk nooit gelukt zijn. Ook voor "zachtere" sectoren zoals natuurontwikkeling biedt PPS heel wat voordelen. Als een gemeentebestuur een natuurgebied dat haar eigendom is in beheer geeft aan een plaatselijke natuurvereniging, kan het draagvlak voor natuur sterk toenemen dankzij die samenwerking. Die natuurvereniging zal via haar netwerk van vrijwilligers het natuurgebied onderhouden en beheeren, geleide wandelingen voor het brede publiek organiseren, educatieve activiteiten uitwerken,... Door die verbrede werking kan het natuurbewustzijn bij de inwoners van de gemeente vergroten en wordt het gemeentebestuur aangespoord om natuurgebieden met het nodige respect te behandelen en verder in te zetten op natuurontwikkeling.

Privépartner enkel op zoek naar winst

Naast verschillende voordelen houdt publiek-private samenwerking echter ook gevaren in. Vooreerst bestaat het gevaar dat de private partners enkel instaan voor de winstgevende onderdelen en de publieke sector volledig opdraait voor de kosten en de verliesfactoren. Zo gebeurt het nogal eens dat bij de realisatie van een woonproject of een bedrijventerrein de overheid volledig mag opdraaien voor de nutsvoorzieningen en publieke voorzieningen (aanleg rioleringen, weganaanleg, groen- en speelvoorzieningen,...), terwijl de private sector enkel instaat voor winstgevende onderdelen (bou-

Erik Grietens: "Een groot gevaar van publiek-private samenwerking is het ontstaan van monopolies die de samenleving niet ten goede komen, zoals dat het geval is bij de NV Aquafin."

Dirk Claeren

wen en verkopen van woningen, winkels, kantoren,...). Het kan natuurlijk niet de bedoeling zijn dat een projectontwikkelaar méér winst kan maken op kap van de belastingbetaler.

Een oplossing hiervoor kan erin bestaan dat PPS de vorm aanneemt van "collectieve ruimte-overeenkomsten", dit naar het voorbeeld van collectieve arbeidsovereenkomsten. De private partner kan daarbij enkel intekenen op een project indien de garantie geboden wordt dat ook de minder winstgevendende delen worden gerealiseerd of minstens een deel van de kosten hiervoor wordt gedragen (nutsvoorzieningen, groenvoorzieningen, sociale woningbouw,...).

Rechter en partij

Er zijn heel wat verschillende vormen van samenwerking tussen overheid en privé. Dat kan gaan van contractuele samenwerking tot het gezamenlijk oprichten van een NV of een cvba. Zeker wanneer een overheid en een bedrijf samen een vennootschap oprichten, bestaat het gevaar dat de overheid tegelijk rechter en partij wordt. Zo werd voor het storten van baggerspecie in 1998 de "cvba Steendorp" opgericht. De oprichters van deze cvba waren Silt, Soils, Dredging International, de Vlaamse Milieuholding en de provincie Oost-Vlaanderen. Deze cvba had de bedoeling om baggerspecie uit de Schelde te storten in een kleiput in Steendorp. Het provinciebestuur moest nadien echter een milieuvergunning afleveren aan de cvba, aan zichzelf dus. Voor het storten van baggerspecie in Zwijnaarde (nabij Gent) werd door het provinciebestuur een gelijkaardige constructie opgezet. De provincie stapte weliswaar uit de vennootschap op het moment dat de vergunning aangevraagd werd, maar het mag duidelijk zijn dat in zo'n geval niet meer op een objectieve manier over de vergunning beslist wordt. Bovendien kunnen in zo'n "rechter en partij"-situatie ernstige vragen gesteld worden bij de manier waarop de ingediende bezwaren van omwonenden worden behandeld.

Publiek-private samenzwering

Een ander gevaar dat hiermee samenhangt is dat de private sector het beleid van de overheid gaat bepalen of zelfs dicteren, al dan niet met goedkeuring van die overheid. Zo kan het gebeuren dat een projectontwikkelaar bij een stadsvernieuwingsproject omwille van winstmaximalisatie streeft naar zoveel mogelijk wooneenheden, winkels of kantoren op een te beperkte oppervlakte of zuiver monofunctionele projecten wil realiseren. Om grote investeerders niet voor het hoofd te stoten, gaan sommige gemeentebesturen al snel overstag. In het slechtste geval wordt gewerkt met steekpenningen of wordt door de investeerder de verkiezingskas van politici gespijsd. Een ouder maar nog steeds berucht voorbeeld daarvan is de Noordwijk in Brussel, waar in de jaren zeventig een ganse woonbuurt werd platgesmeten voor grootschalige kantoorcomplexen. Dat was een gevolg van de innige samenwerking tussen het stadsbestuur – met voorop de vroegere Brusselse "patron", wijlen Paul Vanden Boeynants – en enkele dubieuze projectontwikkelaars. Het stadsbestuur ontvinge daarbij 22.000 m² woongebied, om dat vervolgens voor 99 jaar in erfpacht te geven aan de beruchte projectontwikkelaar Charlie De Pauw. Het huurbedrag voor de eerste vier jaar was vastgelegd op 150 frank per jaar! Het eindresultaat: 20 miljard frank overheidsgeld uitgegeven, tienduizend mensen uit hun huis gezet en enkele afzichtelijke kantoorcomplexen meer in Brussel.

Monopolievorming

Een laatste gevaar van publiek-private samenwerking is het ontstaan van monopolies die de samen-

leving niet ten goede komen. Een duidelijk voorbeeld daarvan is de NV Aquafin, bevoegd voor de waterzuivering in Vlaanderen. De NV Aquafin werd in 1990 opgericht door de Vlaamse overheid om de barslechte waterkwaliteit in Vlaanderen te verbeteren. Met de oprichting van een NV hoopte de Vlaamse overheid op een relatief snelle manier omvangrijke investeringsprogramma's uit te voeren. Het geld daarvoor komt van het Milieu- en Natuurfonds (MiNaFonds), dat gespijsd wordt door milieuheffingen, en van een jaarlijkse dotatie van de Vlaamse regering.

Aquafin is een privaatrechterlijke dochteronderneming van de Vlaamse Milieuholding (VMH). Het Vlaams Gewest controleert Aquafin via de meerderheidsparticipatie (51%) van de VMH. Andere aandeelhouders zijn institutionele beleggers (29%) en het Britse waterbedrijf Severn Trent (20%). Severn Trent is één van de vier grootste bedrijven ter wereld op gebied van waterbehandeling. Hoewel de Vlaamse overheid dus steeds de meerderheid heeft behouden in Aquafin, slaagde de NV er al snel in een monopoliepositie uit te bouwen voor waterzuivering Vlaanderen. Aquafin staat daarbij zowel in voor de planning van waterzuiveringsinfrastructuur als voor het financieren, bouwen en exploiteren van de installaties. Het resultaat daarvan is dat door Aquafin de afgelopen tien jaar enkel geïnvesteerd is in grootschalige waterzuiveringsinstallaties die via collectoren en persleidingen zoveel mogelijk afvalwater moeten zuiveren. In stedelijke gebieden heeft deze strategie resultaten opgeleverd, in meer landelijke gebieden of in regio's met veel versnipperde bebouwing zijn deze grootschalige installaties een fiasco. Niet alleen is het onbetaalbaar om in meer landelijke gebieden kilometers persleidingen en collectoren aan te leggen (de afgelopen tien jaar werd door Aquafin ongeveer 17 miljard euro uitgegeven), het is ook niet efficiënt. Via kleinschalige waterzuiveringsinstallaties kan het afvalwater in meer landelijke gebieden veel beter en veel goedkoper worden gezuiverd. Dergelijke kleinschalige installaties hebben van de mastodont Aquafin echter nooit een kans gekregen.

Het is dan ook belangrijk dat de overheid bij PPS-projecten steeds de regie in eigen handen houdt, steeds zelf instaat voor het vastleggen van overheidsdoelstellingen en zelf verantwoordelijk blijft

Nieuw PPS-decreet in de maak

Momenteel ligt op de tafel van de Vlaamse regering een ontwerpdecreet om publiek-private samenwerking in Vlaanderen te stimuleren. Het is een vrij kort decreet (amper twee bladzijden), dat het de overheid vooral makkelijker moet maken om haar openbaar domein (straten, pleinen,...) of haar eigen gronden in beheer te geven aan de privé-sector. Zo bepaalt het decreet dat de Vlaamse Gemeenschap onroerende goederen kan verkopen, ruilen of er zakelijke rechten op kan vestigen (erfpacht bijvoorbeeld). Daarnaast stelt het decreet dat het Vlaams Gewest kan deelnemen aan de werking van vzw's en dat Vlaamse openbare instellingen kunnen toetreden tot privaatrechterlijke vennootschappen.

Dat alles wordt echter mogelijk gemaakt zonder een duidelijk kader voor PPS-projecten en zonder een duidelijke taakverdeling tussen de overheid en de private sector. Het is dan ook niet ondenkbeeldig dat deze regeling aanleiding zal geven tot ongeoorloofde belangenvermenging of zelfs een ongewenste uitverkoop van gronden of eigendommen van het Vlaams Gewest. Het ontwerp decreet bepaalt bovendien dat de Vlaamse regering activiteiten kan toelaten op het domein van autosnelwegen, andere dan deze ten bate van de autosnelweg. Dat zet dan weer de deur open voor commerciële activiteiten zoals bijvoorbeeld een winkelcentrum op de parking van een autostrade, om op die manier privé-geld binnen te halen voor de aanleg van nieuwe wegeninfrastructuur.

voor de planning van haar beleid. Sommige overheidstaken kunnen nu éénmaal niet uitbesteed worden aan de privé-sector. Publiek-private samenwerking is dan ook vooral van belang bij de uitvoering van overheidsdoelstellingen. Maar die beleidsdoelstellingen moeten wel steeds via de geëigende democratische kanalen worden vastgelegd.

Bedrijvencentrum Noordoost-Antwerpen

Antwerpen-Noord is een stadsbuurt die opgetrokken werd op het einde van de negentiende en het begin van de twintigste eeuw. Het was oorspronkelijk een buurt met een sterke vermenging van wonen en bedrijvigheid. Na de Tweede Wereldoorlog boerde de buurt echter stelselmatig achteruit. Veel bedrijven ruilden de stad in voor een bedrijventerrein, terwijl ook de woonbuurten in verval raakten.

Om het tij te keren besloot de Buurt Ontwikkelings Maatschappij (BOM) een oud en leegstaand schoolgebouw te renoveren tot een dynamisch bedrijfscentrum. In het voormalige schoolgebouw worden flexibele kantoor- en atelierruimtes voorzien voor opstartende bedrijven. De BOM is een samenwerkingsverband tussen onder meer het stadsbestuur, het OCMW, de VDAB, het opbouwwerk en de Koning Boudewijnstichting. Het bedrijvencentrum werd uiteindelijk gerealiseerd via een meerderheidsinbreng van privé-instellingen. De HSA-spaarbank trad hierbij op als trekpaard en opende de weg voor ander investeerders.

Er zijn momenteel meer dan 20 bedrijven gevestigd die ongeveer 120 werkplaatsen creëerden. Het bedrijvencentrum zorgde dan ook voor een nieuwe economische dynamiek in deze achtergestelde buurt. De renovatie zelf zorgde voor een opwaardering van het negentiende-eeuwse schoolgebouw en het voorliggend pleintje. De vroegere directeurswoning werd omgebouwd tot brasserie en wordt daardoor de schakel tussen het bedrijvencentrum en de omringende woonwijken. In tegenstelling tot een doorsnee bedrijventerrein aan de rand van de stad zorgt het bedrijvencentrum – door zijn ligging vlakbij het station en de metro en met stadsdiensten, winkels en banken op wandelafstand – voor een beperking van het autoverkeer. Een mooi voorbeeld dus van hoe publiek-private samenwerking een krachtige impuls kan geven aan een achtergestelde woonwijk.

Uw persoonlijke elektriciteitscentrale

Tekst: Joris Gansemans

De sluiting van de kerncentrales, allemaal goed en wel.

Geen peperdure verwerking van radioactieve afvalstoffen meer. Niet langer een dreiging van terroristische aanslagen op kernreactoren. Eindelijk gedaan met de uiterst ongezonde werkomstandigheden voor de Kongolese mijnwerkers in de uraniummijnen.

En geen licht meer als je 's avonds thuiskomt en wilt beginnen koken? Dat is alleszins wat de voorstanders van kernenergie ons willen laten geloven. Maar is dat echt wel zo? Zijn er dan helemaal geen alternatieven voorhanden om onze energiehonger te stillen? Toch wel, zo blijkt. En een deel van de oplossing zou zich wel eens kunnen verschuilen in uw eigen kelder.

Wie weet heeft iedereen binnenkort zijn eigen kleine elektriciteitscentrale in huis? Het gaat hier om een minicentrale aangedreven door een WKK, ofte warmtekrachtkoppeling. Alhoewel de technologie van de WKK al oud is, was het lang wachten op WKK's voor thuisgebruik. Door technologische vernieuwing en veel onderzoek, zijn die nu wel te verkrijgen. De resultaten van de nieuwe toestellen zijn veelbelovend.

Het principe van de WKK is eenvoudig. In een centrale wordt een brandstof – zoals aardgas – tot verbranding gebracht. De vrijgekomen warmte drijft een generator aan die elektriciteit levert. De restwarmte die overschiet wordt gerecupereerd, voor de centrale verwarming bijvoorbeeld. De

energie uit de brandstof wordt dus dubbel gebruikt: voor de opwekking van warmte en voor de opwekking van elektriciteit. Het gebruik van warmtekracht bestaat al veel langer dan vandaag. Vooral in grote gebouwen zijn zulke installaties geen zeldzaamheid. Hun hoofdtaak daar is te zorgen voor de productie van elektriciteit. Zo moeten ze stroompieken in het bedrijf opvangen, of moeten ze het bedrijf min of meer onafhankelijk maken van het elektriciteitsnet. Dat ze tegelijkertijd warmte produceren is mooi meegenomen, maar eigenlijk bijzaak. Toch levert het gebruik van WKK's in grote gebouwen een besparing van al gauw 35% van de energieconsumptie.

Bij WKK's voor thuisgebruik, is de redenering omgekeerd. De WKK in de kelder van een huis of appartementsblok staat voornamelijk in voor de productie van warmte, ter vervanging van de oude vertrouwde boiler. In de marge van de productie van warmte genereert de WKK elektriciteit. Dat is ook logisch: warm water en verwarming wil je wanneer je dat nodig hebt, en niet enkel wanneer je het licht of de televisie aanschakelt. Toch kan, vooral tijdens de wintermaanden, de mini-WKK voor een groot deel van de elektriciteitsvoorziening van de woning zorgen.

De reden dat het zo lang heeft geduurd alvorens WKK's voor thuisgebruik op de markt kwamen, is louter technisch. In WKK's in grote gebouwen zorgt een interne verbrandingsmotor of een gasturbine voor de aandrijving. Die zijn ongeschikt voor thuisgebruik. Interne verbrandingsmotoren zijn lawaaiig en hebben een continu onderhoud nodig. Turbines zijn heel inefficiënt wanneer ze moeten werken op kleine schaal. Dat WKK's voor thuisgebruik nu op de markt kunnen komen, is vooral te danken aan de vernieuwing van een oude technologie: de Stirlingmotor (zie kader). De grote kracht van de Stirlingmotor ligt in zijn efficiëntie. Maar buiten hun efficiëntie hebben deze motoren nog andere voordelen. Ze werken geruisloos, in tegenstelling tot een aantal andere WKK's voor thuisgebruik. Verder hebben ze niet meer onderhoud nodig dan de gemiddelde gasboiler. Wie warm water produceert met een WKK merkt bovendien geen enkel verschil met de oude gasboiler. Het huiselijk comfort blijft dus volledig gelijk. Ook dat is belangrijk: weinig mensen willen aan luxe inboeten om milieuvriendelijker te zijn. De grootste troef van de mini-WKK's is echter hun rendement: tot 90 percent van de energie in de brandstof wordt bruikbaar voor de consument. De boiler in de gemiddelde Belgische kelder verspilt één derde van de beschikbare energie. De allernieuwste conventionele boilers werken momenteel ook wel met een rendement vergelijkbaar met dat van de Stirling-WKK. Die nieuwste boilers leveren wel enkel warmte, geen elektriciteit.

Al de kennis over de Stirling-WKK is al lang beschikbaar, dus waarom heeft het dan zo lang geduurd alvorens de Stirling-WKK op de markt is gekomen? Voornamelijk omdat de juiste materialen om de motor te bouwen simpelweg nog niet bestonden. Stirlingmotoren behalen enkel een hoog rendement wanneer het temperatuursverschil tussen het koude en het warme einde heel groot is. Materialen die dat hoge temperatuursverschil – tot zo'n 1200°C – aankunnen in een motor, zijn pas recent ontwikkeld. Maar nu dat die bar-

Een mini-WKK is compact, comfortabel en heeft een zeer hoog rendement.

rière is opgeheven, lijkt niets nog de doorbraak van deze vernieuwde technologie in de weg te staan. Dat de Stirling-motor in WKK's een rooskleurige toekomst tegemoet gaat, blijkt ook uit de interesse die de industrie ervoor betoont. Momenteel zijn er al een aantal firma's die mini-WKK's met Stirlingmotoren produceren: WisperTech uit Nieuw-Zeeland, de Britse BG Group en het Noordse Sigma Elektroteknisk. De eerste twee bedrijven zijn deze winter begonnen met experimenten in Nederland en Groot-Brittannië. Uit de eerste resultaten blijkt dat de gezinnen de WKK als heel aangenaam ervaren.

Wie een mini-WKK installeert, kan uiteraard de verbinding met het elektriciteitsnet niet meteen doorknippen. De WKK voor thuisgebruik produceert in de eerste plaats warmte. In de zomer is er dus bijvoorbeeld al weinig elektriciteit te verwachten van de mini-WKK. Dan kunnen PV-cellen op het dak voor soelaas zorgen. Maar in de donkere, koude wintermaanden is er veel warm water nodig in huis en bijgevolg wordt er veel elektriciteit geproduceerd. En het is net in de winter dat de vraag naar elektriciteit het hoogst is. Ruw geschat kan een WKK zo'n 300 euro per jaar besparingen opleveren. Dat maakt dat de investering in een mini-WKK zichzelf terugbetaalt op een termijn van vijf à tien jaar. De verbinding met het net doorknippen is trouwens helemaal geen goed idee. Want net zoals er momenten zijn dat er een tekort is aan elektriciteit, kan de WKK ook af en toe een teveel aan elektriciteit genereren. En die elektriciteit kan dan doorverkocht worden aan de distributeur. Alvorens dat echt vlot kan gebeuren, zal de overheid het eenvoudiger moeten maken om kleine producenten elektriciteit te laten leveren aan het net.

Tot zover de – toekomstige – voordelen

voor de individuele gebruikers van mini-WKK's. Ook de planeet zal er wel bij varen wanneer meer huisgezinnen mini-WKK's gaan installeren. Bij de productie van elektriciteit in grote centrales, wordt slechts 40% van de energie omgezet in elektriciteit. De rest verdwijnt in de vorm van stoom door de enorme koeltorens. In vergelijking met 90% van de Stirling-WKK is dat dus een erg slechte prestatie. Komt daarbij dat tijdens het transport van elektriciteit over hoogspanningskabels nog eens 10% van de elektriciteit verloren gaat. Het Britse blad *New Scientist* berichtte onlangs dat het gemiddeld Britse gezin enkel met het gebruik van WKK's ongeveer 20% minder energie zou verbruiken. Eens wijdverspreid in Groot-Brittannië, zou het gebruik van WKK's kunnen leiden tot een besparing van 61 miljoen ton CO₂, schreef het blad. Dat zou 61% betekenen van al de CO₂ die Groot-Brittannië moet besparen volgens het Protocol van Kyoto. Voor België, met een vergelijkbaar klimaat, vallen dus gelijkaardige resultaten te verwachten.

Of de sluiting van de kerncentrales ervoor zal zorgen dat u geen licht meer kan aanknippen als u 's avonds thuiskomt, is dus nog zeer de vraag. In de eerste plaats is er een belangrijke taak weggelegd voor de overheid. Die moet een beleid uitstippelen waarin de nadruk ligt op de efficiënte aanwending van energie. Maar ook de ontwikkeling en het gebruik van nieuwe, moderne technologieën heeft een groot potentieel. De mogelijkheden van windenergie en PV-cellen voor de opvang van zonne-energie zijn in ons land nog totaal onderbenut. En ook de installatie van mini-WKK's op grote schaal – wie stelt dat nu nog in vraag? – kan een bijdrage leveren aan de oplossing van het energieprobleem, eens de kerncentrales dicht gaan. Er bestaat geen eenvoudige, eenduidige

oplossing voor de sluiting van de kerncentrales – een ouderwetse monopolistische wijze van energieopwekking. Overleven zonder kerncentrales is heel goed mogelijk, er zal alleen heel wat creativiteit aan te pas moeten komen.

Al in 1816 ontwierp de Schotse uitvinder Robert Stirling zijn motor. Die bestaat uit een gesloten tank met gas. Aan de ene kant van die gesloten tank bevindt zich een warmtebron, aan de andere kant een warmtesink. Daartussenin bevindt zich een zuigersysteem. De verbranding van de brandstof aan de ene kant van de tank maakt dat het gas in de tank uitzet. Migratie van de warmte in de gaskamer, maakt dat de druk in de kamer gaat fluctueren. Daardoor gaan de zuigers op en neer. Omdat de verbranding van de brandstoffen niet intern gebeurt, zoals bij een klassieke benzine- of dieselmotor, is de Stirlingmotor enorm efficiënt. Ondanks zijn efficiëntie, heeft de Stirlingmotor slechts heel weinig toepassingen. Dat komt voornamelijk omdat hij heel traag reageert. Bij verbranding van de brandstof, moet de warmte eerst in de gaskamer migreren. En dat vraagt tijd. Bij een interne verbrandingsoven daarentegen, zoals in auto's of dieselgeneratoren, ontploft de brandstof binnenin de cilinders en levert daar meteen arbeid. Een Stirlingmotor kan dus enkel ingeschakeld worden in omstandigheden waarbij een korte reactietijd niet vereist is. Voor de aandrijving van een auto bijvoorbeeld is de Stirlingmotor dus totaal ongeschikt. Voor de productie van warmte en elektriciteit daarentegen wel.

't Is oktober, hou het sober.

Oktober 2002, Maand van de Energiebesparing. Een initiatief van de Vlaamse overheid.

De Vlaamse overheid organiseert in oktober 2002 de derde Maand van de Energiebesparing.

Voor dit grootschalig evenement willen we ook een beroep op u doen. U kent uw eigen doelgroep beter dan wij en u weet ook hoe u die kunt bereiken.

Hebt u organisatietalent én koestert u ideeën voor een activiteit rond de promotie van rationeel energiegebruik in de loop van oktober 2002, aarzel dan niet en stel u vandaag nog kandidaat als organisator.

Uw activiteit krijgt van ons de gewenste publiciteit.

Meer informatie:

e-mail: energie@vlaanderen.be

tel.: 02-553 46 00

www.energiesparen.be

Antwoordkaart

- ☐ Ik wil tijdens de Maand van de Energiebesparing zelf een activiteit organiseren.

Ik denk aan de volgende activiteit:

.....

- ☐ Ik wil regelmatig op de hoogte worden gehouden van alle activiteiten.

Voornaam + naam:

Bedrijf:

Straat + Nr:

Postnummer: Gemeente:

Tel.: Fax:

E-mail:

Faxen naar 02-553 46 01

Informatie van de
Vlaamse overheid

DE VOS DIE HET MILIEU PREEKT

'Geheimen over het milieu' is een bewustmakingsboekje, uitgegeven door het Directoraat-Generaal van de Europese Commissie. Het verhaal werd geschreven voor kinderen tussen 6 en 10 jaar. Een kleine jongen wil nog één keer in zijn lievelingskast slapen. Zijn ouders hebben een nieuwe kast gekocht en de oude wordt klaargezet om opgehaald te worden. Zo belandt de jongen per vergissing op een stortplaats. Daar maakt hij kennis met een vosje en met de bewaker van het stort. De man wil hem drie geheimen over de gevaren voor het milieu toevertrouwen. Hij vertelt over de groeiende afvalberg en over de ozonlaag. Na het tweede geheim begint het verhaal zwaar te wegen. Dit wordt ook goed aangegeven in het verhaal. De jongen wil geen duistere vertelsels meer en haakt af. Uiteindelijk is hij toch nieuwsgierig en luistert hij ook naar het derde geheim, het broeikaseffect. Het verhaal eindigt met een positieve noot. De jongen besluit wetenschapper te worden in dienst van het milieu. Hij wordt teruggevonden door zijn ouders en vertelt hen over de drie geheimen...

Met het vosje en de kleine jongen, heeft de auteur zeker de juiste personages gevonden om kinderen te kunnen boeien. Het verhaal bevat ook voldoende spanning en humor en wordt opgefleurd met kleurige illustraties. Afgezien van het hoopvolle einde, is de boodschap wel erg duister. Waarschijnlijk zullen veel ouders niet aan de neiging kunnen weerstaan om de tekst wat af te zwakken. Maar dat het verhaal nu en dan wat wordt aangepast, lijkt niet echt een probleem. De boodschap is duidelijk en in die zin is het bewustmakingsboekje zeker geslaagd. Als voorleesboekje in de klas komt 'geheimen over het milieu' waarschijnlijk het meest tot zijn recht indien het kadert in een themaweek of project rond de milieuthematiek.

Benoît Coppée en Nicolas Viot. *Geheimen over het milieu*. Luxemburg: Europese Commissie, 2001. 20 p.

Bestellen:

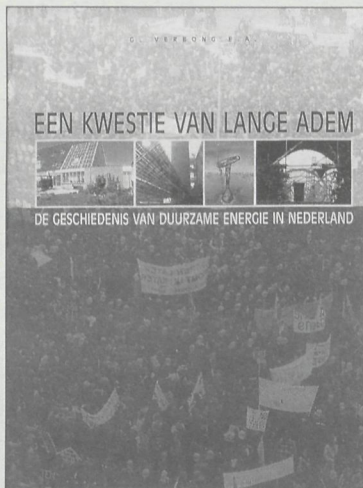
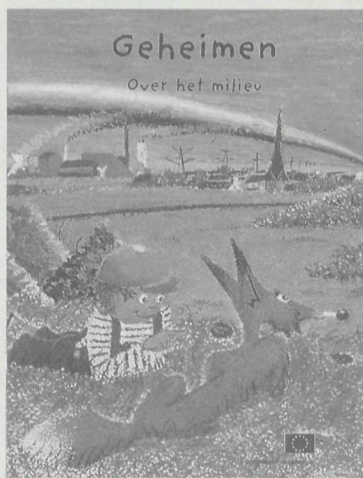
Het verhaal werd vertaald in de elf Gemeenschapstalen en kan gratis besteld worden bij: Informatiecentrum (BU-9 0/11), Directoraat-generaal Milieu, Europese Commissie, Wetstraat 200, 1049 Brussel, Fax 02.299.61.98, Downloaden van het verhaal kan ook: http://europa.eu.int/comm/environment/youth/index_en.html

WATER PLANNEN IN DE GEMEENTE

Deze publicatie beschrijft de praktische mogelijkheden voor duurzaam waterbeheer bij stedelijke vernieuwing. Het toepassingsgebied is de wijk Poptahof. In de jaren zestig stond de hoogbouw-wijk nog model voor de verstedelijking van Delft. Ondertussen is ze dringend aan vernieuwing toe. Het is in dit kader van stedelijke vernieuwing dat de gemeente Delft aan het DIOC-DGO de opdracht gaf de mogelijkheden voor duurzame modernisering van het waterbeheer in de wijk te onderzoeken. De studie start vanuit de principes geformuleerd in het waterplan en het duurzaamheidsplan van de gemeente. Naast het onderzoek naar de mogelijkheden voor duurzaam waterbeheer, willen de onderzoekers de samenwerking tussen de betrokken organisaties stimuleren en een programma van uitgangspunten formuleren. In het tweede deel wordt de Participatieve Strategie beschreven. Een hoge participatiegraad

De milieubibliotheek van BBL

De milieubibliotheek van Bond Beter Leefmilieu is open elke maandag en dinsdag van 9u30 tot 12u30 en van 13u30 tot 16u30. Bezoekers maken best eerst een afspraak. We bieden je 19.000 boeken en 300 tijdschriften ter inzage aan, naast gratis brochures over een hele reeks thema's. Uitleen kan niet, kopiëren wel. Schriftelijke en telefonische aanvragen en e-mail worden zo snel mogelijk beantwoord. Meer info bij Lieve Vandeneede op tel: 02.282.17.38, fax: 02.230.53.89, e-mail: milieu.bibliotheek@bblv.be, via onze website <http://www.bondbeterleefmilieu.be> kan je ons bibliotheekbestand raadplegen

van bij de aanvang van het plan vergroot de keuzemogelijkheden voor duurzame oplossingen. Door middel van interviews en werkgroepen worden ideeën verzameld en wordt de betrokkenheid van de bewoners verzekerd. Speciale aandacht wordt besteed aan kinderpaticipatie. De Poptahof kent een groot aantal allochtone bewoners. De kinderen interviewen hun familie en bevorderen zo de informatiedoorstroming.

Omwille van het innovatieve karakter van het onderzoek werd besloten de studie in boekvorm uit te geven. Een goed initiatief want al wie rond water en stedelijke vernieuwing werkt, kan behoorlijk wat inspiratie putten uit deze studie.

P.J. van Eijk. *Water in de stedelijke vernieuwing: een participatieve vernieuwing*. Boxtel, Aeneas, 2002. 128 p., prijs: 19,50 euro

Bestellen: Aeneas, Postbus 101, 5280 AC Boxtel, Nederland, www.aeneas.nl

DUURZAME ENERGIE: ENKEL EEN MAATSCHAPPELIJK PROBLEEM

Het alarmerende rapport van de Club van Rome in 1971 en de daaropvolgende oliecrisis in 1973, zorgden voor grote maatschappelijke beroering rond het energievraagstuk. Een groep pioniers startte onderzoek naar mogelijke alternatieven voor de verbranding van fossiele brandstoffen. Dertig jaar later staan deze onderzoekers aan het einde van hun carrière. Hun ervaringen kunnen een belangrijke bron van informatie zijn voor de huidige generatie onderzoekers en beleidsmedewerkers. Het optekenen van deze ervaringen vormt meteen één van de doelstellingen van de auteurs van 'Een kwestie van lange adem'. In hun lijvige studie lichten zij toe hoe technologie, actoren en gebeurtenissen de ontwikkeling van duurzame energie bepaalden. Veel aandacht gaat uit naar de maatschappelijke inbedding van alternatieve energie. G. Verbong stelt immers dat duurzame energievoorziening eerder een maatschappelijk probleem is dan een technisch vraagstuk. Beeldvorming en betrokkenheid zijn van groot belang. Met de 'Brede Maatschappelijke Discussie' in de jaren 80, werd getracht de participatie in het energiebeleid te vergroten. Deze poging mislukte. Het debat werd enkel gevoerd binnen beleids- en adviesraden.

In het tweede deel wordt uitvoerig aandacht besteed aan de verschillende energiebronnen. Windenergie komt het eerst aan bod. Daarna volgen nog zonne-energie, biomassa, waterkracht en omgevingsenergie. De Derde Energienota (1995) vormt het eindpunt van de studie.

'Een kwestie van lange adem' is een vlot en overzichtelijk referentiewerk met knap fotomateriaal. Het bevat een uitgebreide bibliografie en een praktische register. Een aanrader!

G. Verbong e.a. *Een kwestie van lange adem: de geschiedenis van duurzame energie in Nederland*. Boxtel, Aeneas, 2001. 424 p., prijs: 39 euro

Bestellen: Aeneas, Postbus 101, 5280 AC Boxtel, Nederland, www.aeneas.nl

DE ONAFWENDBARE BOTSING TUSSEN REGIONALE LUCHTHAVENS EN LEEFBAARHEID

Dit boek is de neerslag van het colloquium, georganiseerd in het najaar van 2000 door de vakgroep Transport en Ruimtelijke Economie van de Universiteit Antwerpen en het Itmma, Institute of Transport and Maritime Management Antwerp. Met deze studiedag beoogden de organisatoren twee doelstellingen: zicht krijgen op het economische belang van de verschillende marktspelers en situeren van de ontwikkelingen in het luchtvaartgebeuren en de luchtvaartgebonden bedrijven. Het boek start met een bondige situatieschets van het luchtverkeer in België en Nederland. De liberalisering van luchtvaart, het belang van de grote luchthavens, de grondafhandeling en de toekomst van de regionale luchthavens, vormen het onderwerp van de daaropvolgende hoofdstukken. Bij hun analyse vertrekken de auteurs steeds van een economische invalshoek. De groei van het luchtvervoer staat centraal en milieuperikelen gelden als grootste knelpunt. De auteurs waarschuwen voor milieu-maatregelen voortvloeiend uit politiek opbod en wijzen op het belang van een Europese regelgeving. Pas aan het einde van de studie, met de bijdrage van G. Allaert over de toekomst van de regionale luchthavens, wordt het thema vanuit een andere hoek benaderd. Het hoofdstuk wordt dan ook 'discussiebijdrage' genoemd. De voorzitter van de Vakgroep Ruimtelijke Planning meent dat er geen verzoening mogelijk is tussen ruimtelijke lokale kwaliteit en de uitbouw van een luchthaven in functie van economisch rendement. Hij verwijst naar de planologische blunders die eerder gebeurden en pleit voor een degelijk ruimtelijk beleid gestoeld op een duurzame langetermijnvisie. De studiedag sluit af met een paneldiscussie en een toespraak van Dirk Sterckx.

H. Meersman, P. Roosens, E. Van De Voorde, F. Witlox. *Luchtvervoer in België en Nederland: verdere expansie of grenzen aan de groei?* Leuven: Garant, 2001. 152 p., prijs: 24,50 euro

Bestellen: Garant, Tiensestraat 83, 3010 Kessel-Lo, tel. 016.25.31.31, fax 016.25.13.14,

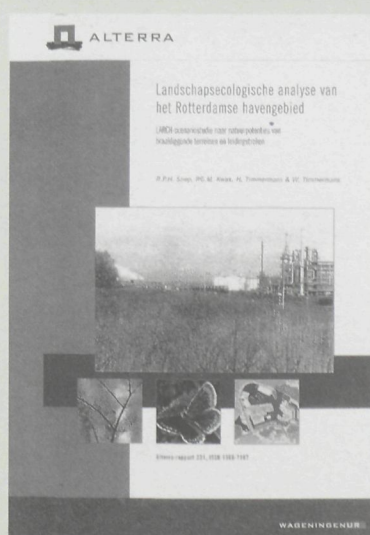
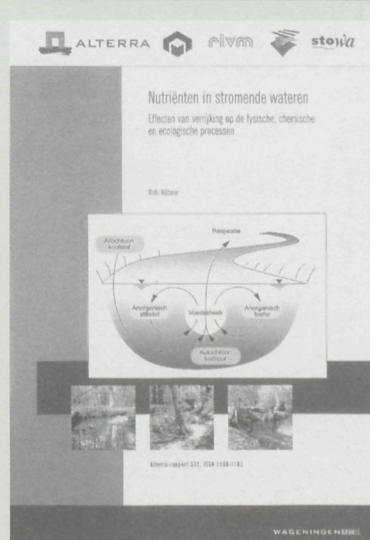
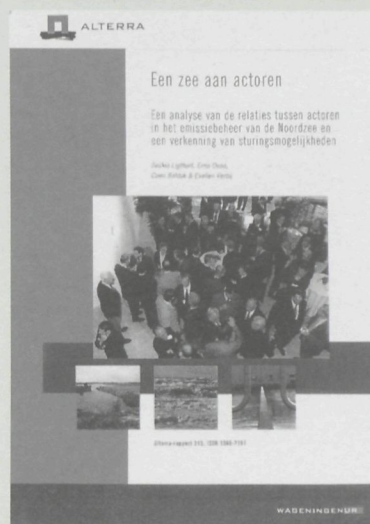
HAVEN EN NATUUR IN HET HUWELIJS-BOOTJE

Scenario studie naar het natuurpotentieel van braakliggende terreinen en bermen waaronder leidingen liggen. Deze studie op het vlak van stedelijke ecologie onderzoekt op een wetenschappelijk-analytische wijze (de zgn 'LARCH'-methode), de kansen voor natuurontwikkeling in een verstedelijkt havengebied. Ruimtedruk, gecontroleerde vegetatie-ontwikkelingen (struweelvorming), Grasmus als gidssoort in dit habitat,... Uiteraard zijn hier ook voor Vlaanderen lessen uit te trekken, voor al wie begaan is met natuur in onze uitgestrekte havengebieden.

R. Snel e.a. *Landschapsecologische analyse van het Rotterdamse havengebied*. Alterra rapport 231, Wageningen: Alterra, 2001. 79 p., prijs: 30,85 euro

EFFECTEN VAN EUTROFIËRING

Deze studie brengt de effecten van eutrofiëring in kaart, op een heldere, inzichtelijke wijze. Het legt concrete links naar effectgerichte milieukwaliteitsnormen, naar het landgebruik (pilotprojecten) en reikt een instrumentarium aan voor het vaststellen van de totale belasting van nutriënten vanuit een stroombekken naar het oppervlaktewater. Door

Tekst: Lieve Vandeneede

haar watersysteembenadering, en het aanreiken van een toetsingskader is dit rapport beleidsrelevant want ondersteunend voor de actoren in bekkencomités, ter implementatie van de Kaderrichtlijn Water.

R. Nijboer. *Nutriënten in stromende wateren*. Alterra rapport 332. Wageningen: Alterra, 2001. 173 p., prijs: 27 euro

DE NOORDZEE VIES EN VUIL

Dit deelonderzoek omhelst een actorenanalyse in binnen- en buitenland, betrokken bij het emissiebeheer in de Noordzee. Het gaat op zoek naar nieuwe strategieën, vanuit de vaststelling dat het emissiebeheer in de Noordzee veel te gefragmenteerd en complex is om effectief te zijn. Het sturingsvermogen wordt kritisch doorlicht, volgens een aantal denkwegen, zoals: versterkt internationaal overleg, betere communicatie over vergunningsverleningen, waterbeheersplan, indirecte sturing via verschillende overheden en zo meer. De andere deelstudies behelzen de bronnen van vervuiling en de probleemstoffen.

S. Ligthart e. a. *Een zee aan actoren*. Alterra rapport 315. Wageningen: Alterra, 2001. 177p., prijs: 27 euro

De drie studies kunnen besteld worden bij Alterra, Research voor de groene ruimte, Postbus 47, 6700 AA Wageningen, Nederland, tel. 0031.317.47.47.00

VLAAMSE LANDSCHAPPEN IN ZICHT

'Inzicht in het landschap als basis voor landschapszorg' is één van de uitgangspunten in de beleidsnota Monumenten, Landschappen en Archeologie. Met de landschapsatlas werd inmiddels de eerste fase van het landschapsinventarisatieproject afgerond. De atlanten van de vijf provincies werden samengebracht tot één geheel. De kaart biedt een volledige inventarisatie van de Vlaamse landschappen aan het einde van de 20-ste eeuw en een kader voor een geïntegreerd landschapsbeleid voor de 21-ste eeuw. 'Nieuwe impulsen voor de landschapszorg', uitgegeven in de reeks cahiers van Monumenten en Landschappen, geeft een toelichting bij deze landschapsatlas. We lezen over de voorgeschiedenis, de gevolgde methodologie, de resultaten en de gebruiksmogelijkheden. Er wordt uitleg gegeven bij de specifieke terminologie wat voor een goed begrip van de atlas onontbeerlijk is. Vervolgens wordt er per provincie een waardevol gebied voorgesteld. Elke bespreking brengt zowel een fysische beschrijving als een historische omkadering en eindigt met de beleidsprioriteiten.

'Nieuwe impulsen voor de landschapszorg' is een mooi geïllustreerde uitgave. Een interessant referentiewerk voor al wie geïnteresseerd is in het erfgoed van het Vlaamse landschap.

Bevat een verklarende woordenlijst en een uitgebreide bibliografie

Els Hofkens e.a. *Nieuwe impulsen voor de landschapszorg: de landschapsatlas als baken voor een verruimd beleid*. Brussel: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, 2001. 191 p., prijs: 37,18 euro (voor het boek en de Cd-Rom met de inventaris)

Bestellen: Afdeling Monumenten en Landschappen, Graaf de Ferraris-gebouw, 3de verdieping, Koning Albert II-laan 20, bus 7, 1000 Brussel, t 02.553.82.11, f 02.553.82.05, e aml@lin.vlaanderen.be

en blad?

MILIEURAMA

VENSTER OP HET LEEFMILIEU

- ☐ Voor slechts € 50 krijg ik Milieurama om de twee maand in mijn brievenbus.
- ☐ Ik word eredonateur van BBL en betaal € 50.
Voor dat bedrag ontvang ik elke twee maand mijn exemplaar van Milieurama en verleen ik mijn steun aan BBL.
In ruil daarvoor ontvang ik een fiscaal attest.

Gemeente :

Via korte nieuwsberichten, pittige interviews en diepgravende artikels blijft u op de hoogte van wat er leeft in het milieu.